

LIBRARY

JAN 28 1983

STATE HISTORICAL SOCIETY
OF WISCONSIN

VILNIS

LIETUVIŲ LIAUDIES LAIKRASTIS
LITHUANIAN NEWSPAPER
3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608
Telefonas: (312) 842-7325

VOLUME LXIII Nr. 2

KETVIRTADIENIS, SAUSIS [JANUARY] 20, 1983

KAINA 25 c.

KASDIEN

RYSIUM SU TSRS 60-MEČIU

KEISTAS ŽMOGUS PAGALIAU DEPORTAVO YRA IR DAUGIAU SU BIČIULIU PASIŠNEKEJUS

Mūsų prez. Reaganas, išties, keistas žmogus. Kad nedarbas palengvėtų, jis siūlo biznieriams bei pramoninkams samdyti papildomai nors po vieną darbininką. Girdi, pamatytumėm kas atsitiktų. Vadinasi, nedarbas kaip mat sumažėtų šios jo "batuta" lazdelės pamosikavimu.

Tiesa, pasakose yra valdovų, kurie savo magiškais lazdelėmis tvarko savo šalies reikalus. Bet tai yra pasakose. Realiame gyvenime tokių dalykų nėra ir negali būti.

Nedarbas yra kapitalistinės gamybos sistemos palydovas. Kartais jis būna mažesnis, kartais didesnis. Kad nedarbo nebūtų, kapitalistinės gamybos sistema reikia pertvarkyti į socialistinės gamybos sistemą.

Kol neatsiras Amerikoje toks prezidentas, koks buvo Rooseveltas, remontavęs kapitalizmą, kitokiais receptais vargiai nedarbas Amerikoje mažės.

Atėjo žiema. Tūkstančiai žmonių neturi išteklių mokėti už brangias dujas savo butų šildymui. Nemo-kant už jas, kompanijos dujas uždaro. Seimos, netgi su mažais vaikais, paliekamos kentėti nešildytuose butuose. Tarytum turėtų būti aliarmuojantis dalykas, bet kur tau.

Dujų kompanijoms pelnas yra virš visko. Pavyzdžiui, iš Illinois komercijos komisijos dujų kompanijos iškaulino, kad leistų pabranginti dujas. Komisija sutiko. Ir kas duosis? Peoples Gas kompanija per metus pasišienaus 64.6 milijono papildomai, o vartotojai, vidurkiu imant, už dujas turės mokėti per metus \$64 daugiau.

Cia ir pakastas šuniukas, kad vis daugiau žmonių neišgali mokėti už brangias dujas, turi kentėti nešildytuose butuose.

Pagaliau migracijos teisėjas nusprendė deportuoti vieną lietuvių nacistinį nusikaltėlį Antaną Lipšį, karo metu tris metus tarnavusį naciams. Justicijos departamento specialaus ofiso advokatai sako, jog tai pirmas istorijoje atsitikimas, kad iš šios šalies deportuojamas nacistinis nusikaltėlis.

Susitarta, kad Antanas Lipšys šią šalį apleistų per 120 dienų ir išvyktų į Vakarų Vokietiją, kuri sutiko jį priimti. Ar Vakarų Vokietijoje jis bus teisiamas, tai jau kitas klausimas.

Lipšys naciams tarnavo Auschwitz ir Birkenau koncentracijos stovyklose, pasivadinęs Hans Lip-schis. Į šią šalį šiuo pačiu vardu ir pavarde atvyko 1956 metais suktu būdu.

Tarybinių tautų sostinė Maskva

Maskva. Raudonoji aikštė.

Taip, pirmiausia norisi patekti į Maskvos centrą.

Kiekviena tauta turi savo šventenybių. Raudonoji aikštė—visų tarybinių tautų šventenybė. Jos granitinis grindinys, Kremliaus siena, kurioje ilsisi žymių revoliucionierių palaikai, Lenino mauzoliejus, Suvažiavimų rūmai, laikrodžio Spaso bokšte, pagal kurį tikrina laiką visi, gyvenantys Tarybų žemėje.

Klausaisi laikrodžio dūžių. Iš Spaso vartų į aikštę iššygioja kariai. Sekundė—žingsnis, sekundė—kitas.

210 žingsnių iki svarbiausio šalies

Kiek pokario metais į Ameriką atvyko nacistinių bei karo kriminalistų, sunku pasakyti. Justicijos departamento specialiai tarnyba jau daugiau kaip dviems šimtams įtariamų yra iškėlus bylas už suktus įvažiavimus į šią šalį. Įtariamų sąrašė figuruoja ir lietuviškų pavardžių.

Seniai valdžia juos "knibinėja", bet rimtai už pakarpos vis nepaima. Jau prieš daug metų įtariamiems nusikaltėliams yra iškeltų bylų. Kaip pažymi "Sun-times" laikraščio komentatorius Charles Nicodemus, viena byla neišsprendžiama net nuo 1950 metų.

Kodėl toks vilkinimas apsisvalyti nuo šių nusikaltėlių, komentarų nereikia.

Anądien su vienu bičiuliu daugiau kaip tris valandas šnekėjome—koks pažangių lietuvių judėjimas buvo prieš 30 metų ir koks beliko dabar. Stačiai neįsivaizduojama, kiek pajėgių, aktyvių ir visa esybe atsidavusių judėjimui darbuotojų išmirė, o kurie dar gyvi, kitaip jų nepavadinysime—likučiai.

Tačiau nežiūrint, kad tik likučiai belikom, laikraščiai tebeicina, judėjimas tebevyksta. Ir nors belikom likučiai, bet rankų nenuleidžiame, stengiamės ir krutame kiek kuris išgalim. Ir visa tai darome dėl to, kad esame anot posakio, "dūšia ir kūnu" pažangūs.

S. J. Jokubka

posto, iki įėjimo į Lenino mauzoliejų.

Robertas Roždestvenskis pavadinio šiuos žingsnius laiko, istorijos žingsniais. R. Roždestvenskio poema taip ir pavadinta "Du šimtai dešimt žingsnių". Įvaizdis poetinis, bet labai tikslus. Tarybinių tautų Tėvynės istorija, prasidėjusi revoliuciniame Petrograde, toliau vystėsi revoliucinėje Maskvoje. Ir pirmieji, sunkiausi žingsniai susiję su Vladimiro Lenino vardu.

Istorijos žingsniai . . . 1922 metų lapkričio 20 d. Didžiojo teatro salė perpildyta. Teatras dėl malkų stokos nekūrentas, ir šaltis smelkiasi iki kaulų. Maskvos miesto ir rajonų Tarybų delegatai sėdėjo su vatinukais, milinėmis, paltais. Klausėsi Vladimiro Lenino kalbos.

— Mes turime eiti teisinga kryptimi, mums reikia, kad . . . visos masės ir visi gyventojai tikrintų mūsų kelią ir pasakytų: "Taip, tai geriau, negu senoji santvarka". Reikia pertvarkyti taip, kad visa dauguma darbo žmonių masių—valstiečių ir darbininkų—pasakytų: Ne jūs save giriate, o mes jus giriame, mes sakome, kad jūs pasiekėte geresnius rezultatus, po kurių nė vienas protingas žmogus niekuomet nepagalvos grįžti prie seno.—

Tai paskutinė vieša vado kalba. Liga jam nebeleido daugiau sakyti kalbų. Bet jis, negailėdamas savęs, dirbo. Labai aktyviai dalyvavo rengiant deklaraciją ir sutartį dėl TSRS įkūrimo.

Istorijos žingsniai . . . 1924 m. sausis.

Į Sąjungos rūmų Kolonų salę, kurioje stovėjo karstas su Lenino palaikais, dieną ir naktį, beveik savaitę ėjo darbininkai, valstiečiai, inteligentija. Buvo didelis šaltis, pūtė stiprus vėjas, nebuvo kur pasislėpti nuo speigo, apsišilti. Bet meilė Leninui buvo už šaltį stipresnė. Laidotuvių dieną sostinė ir visa šalis skendėjo gedulo tyloje. Gaudė tik fabrių, gamyklų, garvežių ir automobilių sirenos.

Po mėnesio Sąjungų rūmuose įvyko Maskvos Tarybos plenumas Vladimiro Lenino atminimui. Plenumas nutarė: "Palikti V. Leniną visiems laikams Maskvos Tarybos narių sąrašuose ir Maskvos darbo žmonių deputatu".

Nuo to laiko pirmasis deputato mandatas išrašomas V. Lenino vardu.

Raudonoji aikštė mena ir rūstų 1941 metų rudenį. Spalio 20 d. Maskvoje buvo paskelbta apsiaustės padėtis. Hitlerininkai buvo sostinės prieigose, jau mėgavosi pergale, būsimo iškilmėmis. Bet jie labai apsiriko. Lapkričio 7 d. Raudonoji aikštė su visa kovine apranga žygiavo pulkai iš Kazachstano, Sibiro, Rusijos vidurio. Karinis paradas Didžiojo Spalio 24-ųjų metinių proga vėl, kaip ir tomis tolimomis Žiemos rūmų šturmo dienomis, sukrėtė pasaulį. Šį kartą tarybinių žmonių didvyriškumu ir narsa, ištikimybe Maskvai.

Beveik po ketverių metų Raudonojoje aikštėje įvyko Pergalės paradas. Jausdami atliktą pareigą, rikiuotėje ėjo tarybiniai kariai. Ant reichstago pastato paliko jie užrašus: "Mes nužygiavome nuo Maskvos iki Berlyno", "Iš Stalingrado apkasų", "Mes iš Oriolo žemės". Prie Kremliaus sienos jie matė vėliavas su svastika—fašistinių divizijų, pulkų, junginių, sutriuškintų kautynių laukuose, vėliavas.

Priešas su kardu pas mus atėjo, nuo kardo ir žuvo.

Istorijos žingsniai . . . Jie visada prasidėdavo čia, tarybinių tautų Tėvynės sostinėje Maskvoje—partijos sumanymuose, didinguose projektuose ir išpūdinguose planuose ir visada tapdavo visaliaudiniai.

Iš "L. ir įvykiai"

— New Jersey seimelyje buvo pasiūlytas įstatymo projektas, kad turintys per metus daugiau kaip \$50,000 pajamų būtų apmokrauti didesniais mokesčiais. Valstijos gubern. Thomas Kean įstatymo projektą vetavo.

VILNIS

Lithuanian Peoples' Bi-weekly (659-780)

Published bi-weekly, Thursday, except when preceded by a Holiday, by the Workers Publishing Association, Inc.
Subscription rates in United States: one year \$10.00, six months \$5.50; Chicago \$12.00, 6 months \$6.50; Canada \$15.00, 6 months \$8.00; foreign countries \$15.00, 6 months \$8.00.

POSTMASTER: Send address changes to the
VILNIS—3116 So. Halsted St., Chicago, Ill. 60608 Phone 842-7325
Second-class postage paid at Chicago, Illinois (U.S.P.S. 659-780)

Ar nuoširdūs prez. Reagano šūkavimai apie taiką

TSRS 60-mečio minėjimo proga Tarybų Sąjungos Kompartijos Centro Komiteto pirmasis sekretorius Jurijus Andropovas atvirai ir tiesiai pasakė, kad didžiųjų valstybių ginklavimosi varžybos pasaulį privedė prie termobranduolinio karo kranto, beveik prie katastrofos, nes kai JAV ginkluojasi ir ruošiasi karui, Tarybų Sąjunga taip pat turi ginkluotis ir ruoštis.

Kad išvengus branduolinio karo katastrofos, J. Andropovas ta pačia proga ir visiems suprantamai pasiūlė būtinai eiti per susitarimus prie laipsniško nusiginklavimo. Girdi, Tarybų Sąjunga yra pasiruošusi savo strateginę ginkluotę sumažinti daugiau kaip 25 procentais. Taip pat pažymėjo, kad mieliai sutiktų savo europinėje teritorijoje teturėti raketų tik tiek, kiek dabar turi Britanija ir Prancūzija sudėjus draugėn. O jeigu jos norėtų sumažinti savo raketų skaičių, Tarybų Sąjunga irgi sutiktų sumažinti. Toliau, pirm einant prie derybų laipsniškam nusiginklavimui, Tarybų Sąjunga siūlo strateginių ginklų arsenalus vienoje ir antroje pusėje užšaldyti. Tarybų Sąjunga visa tam pasiruošusi, dabar visa tai priklauso nuo Jungtinių Valstijų, jis pasakė.

Vašingtonas vos paspėjęs užgirsti J. Andropovo pasiūlymą, netgi nepaspėjęs masinei informacijai apie tai tinkamai pranešti visuomenei, tuoj kaip mat prez. Reagano lūpomis per radiją ir televiziją užgiedojo, kad J. Andropovo pasiūlymai yra nepriimtini. Tokiu staigiu prez. Reagano reaguavimu šiandien stebisi visas taikos trokštantis pasaulis. Stebisi ir amerikiečiai taikos šalininkai, ir ne vienam kyla mintis, ar prez. Reagano šūkavimai apie taiką pasaulyje yra nuoširdūs, kai proga per susitarimus siekti laipsniško nusiginklavimo jam yra nepriimtina.

Dar viena juoda akis Amerikai

Turtingiausiai ir labiausiai išsivysčiusiai pasaulyje Amerikai dar viena juoda akis,—tai didėjanti benamių armija. Didelė gėda milijonierių Amerikai yra keliasdešimt milijonų skurdžių armija, kurios žmonės, anot velionio prez. Kenedžio, eina gulti nedavalgę. Nemažesnė gėda vystosi—gausėjimas žmonių, neturinčių kur gyventi.

Niujorkietė housing aktyvistė Dolores Dwyer pažymi laikraštyje "Daily World", apskaičiuojama, kad visoje šalyje yra du milijonai žmonių, neturinčių pastogės. Jie vaikštinėja miestų gatvėmis, trinasi parkuose, kiti miega automobiliuose, jeigu ji turi. Kita tiek gyvena prisiglaudę pas savo gimines, bei pas draugus ar pažįstamus. Jie nėra kokie valkatos ar giminingi lumpierproletarams. Tai žmonės, kurių pajamos labai ribotos, neišgalintys mokėti kiek didesnių nuomų už butą, o pigių butų stinga.

Anksčiau, ypač prez. Rooseveltto prezidentavimo metais, i tokius žmones federalinė valdžia turėdavo atkreipusi dėmesį. Iš valstybės biudžeto, nors trupinius, bet išskirdavo šiek tiek lėšų pigių butų statybai—prodžektams. Turintys ribotas pajamas, už 25 procentus savo pajamų, tuose prodžektuose gaudavo butą. Dabar to nebėra. Prez. Reagano administracija ir kongresas pigių butų statybai lėšas visai panaikino.

Didžiuosiuose miestuose tokių prodžektų yra nemaža. Tačiau didžiuosiuose miestuose yra ir nemaža skurdžių, vos pragyvenančių iš savo ribotų pajamų. Pavyzdžiui, Niujorke gauti prodžektuose butą yra užsiregistravusių 160,000 šeimų. Butų fondo pareigūnų apskaičiavimu, kad patenkinus šias 160,000 šeimų, truks mažiausia 18 metų, kai dabar naujų pigių butų statyba nutraukta. Čikagoje, laukiančių prodžektuose pigių butų yra 18,000, Washington, D. C. mieste 9,000 ir taip panašiai kituose miestuose.

Vis labiau pigių butų stinga ne vien tik dėl to, kad gausėja varguomenės ir nutraukta pigių butų statyba, stinga jų ir dėl to, kad prieš daug metų statyti prodžektai eina iš rikiuotės, nebetinkami žmonėms gyventi. Newarke nemaža jų jau uždaro. O kurie dar neuždaryti, verktinai prašosi remonto, o remontams pinigų nėra. Taip, kad netrukus vis daugiau prodžektų turės būti uždaryti, nugriauti ar atiduoti privatiniam sektoriui.

Pigių butų verktinai reikia ne tik tiems dviems milijonams, neturintiems pastogės gyventi, verktinai reikia ir tiems, kurie gyvena prisiglaudę pas savo gimines bei gerus pažįstamus, verktinai reikia taip pat tiems, kurie gyvena lūžtančiuose miestų kvartaluose pigiuose apartamentiniuose namuose, kuriuos valdo privatūs asmenys. Šiuose butuose ne vienai šeimai tenka gyventi drauge su žiurkėmis, pašvinkusiuose pelėsiuose lygiai taip, kaip pasenusiuose valdžios prodžektuose.

Turtingiausiai pasaulyje Amerikai, toks benamių armijos didėjimas, nepaisymas varguomeni pigių butų fondo, garbės neduoda. Bet už tai, kaip minėta Dolores Dwyer akcentuoja, didžiųjų namų savininkai iš džiaugsmo trina rankas. Kuo didesnė yra butų paklausa, tuo darosi nuomos didesnė. Nemaža benefitų turi ir namų statybos pramonė. Ryšium su neapsakomu butų trūkumu, dažnai žmogus perka namelį, nors žino, kad turės pusbadžiai gyventi, kol ji išsimokės.

2

Iš sunerimusio pasaulio del rytojaus

DANIJA PRIEŠ JAV PLANUS

Danija stoji prieš agresyvių JAV ir NATO sluoksnių planus paversti Vakarų Europos teritoriją branduoliniu placardarmu. Per folketinge (parlamente) įvykusius debatus ryšium su Šiaurės Atlanto bloko ketinimu dislokuoti Europos žemynė naujas Amerikos vidutinio nuotolio branduolines raketas deputatai balsų dauguma aprobavo socialdemokratų rezoliucija, kurioje numatoma, kad Danija laikinai nefinansuos šios raketinės branduolinės NATO programos, nebemokės bloko išdui NATO jai nustatytos išlaidų dalies.

NIKARAGVOS PAREIŠKIMAS

Nikaragvos užsienio reikalų ministerija pareiškė ryžtingą protestą prieš agresyvias akcijas, kurias iš Hondūro teritorijos vykdo somosininkų gaujos.

Nikaragvos liaudies kantrybė baigiasi, pažymima užsienio reikalų ministerijos notoje. Taikos ir saugumo labai Hondūro vyriausybė turi pagaliau liautis globojusi somosininkų gaujas, nes dėl to gali kilti didelis konfliktas tarp dviejų šalių, pabrėžiama notoje.

PRANCŪZIJA IR JAV

— Prancūzija neleis, kad kita valstybė nustatinėtų jos ekonominę ir prekybinę politiką,—pareiškė Prancūzijos prez. Mitteran, kai buvo susitikęs su JAV sekretoriumi Shultsu.

Komentuodami Mitterano pasisakymus Rytų ir Vakarų prekybos klausimais, apžvalgininkai pažymi, jog jie vėl patvirtina, kad Amerikos administracija ir Prancūzija neturi jokios "bendros pozicijos" dėl prekybinių ir ekonominių ryšių su socialistinėmis valstybėmis.

SAKO, AMERIKA RENGIASI

Žinomas Vakarų Vokietijos politinis veikėjas, Vokietijos socialdemokratų partijai atstovaujantis bundestago deputatas Hermanas Šejeris išspausdino socialdemokratų partijos spaudos biuletenyje straipsnį, kuriame tiesiogiai sieja JAV pasirengimus įkurti Anglijoje Amerikos ginkluotųjų pajėgų Europoje būstynės filialą su daugeliu kitų Reagano administracijos nutarimų, keliančių įtarimą, kad Jungtinėse Amerikos Valstijose rengiami "branduolinio karo Europoje planai".

GRAIKIJOS JAUNIMAS PRIEŠ BAZES

— Šalin mirties bazės!—su tokiu šūkiu Atėnuose įvyko mitingas, kurį surengė besimokantis jaunimas. Jame kalbėjęs dimisijos brigados generolas K. Siridinis pareiškė, kad Graikijos vyriausybė turi įvykdyti savo įsipareigojimus likviduoti Amerikos bazes ir branduolinę ginklą Graikijos teritorijoje ir imtis priemonių igalinčių šali išstoti iš NATO.

Masinė antikarinė demonstracija įvyko Drapeconos miestelyje. Jos dalyviai pareiškė griežtą protestą prieš Amerikos karinių bazių dislokavimą Graikijoje.

RAGINO AFRIKIEČIŲ JAUNIMĄ

Gvinėjos ir Žaliojo Rago Salų afrikiečių nepriklausomybės partijos politinio biuro narys V. Cabral paragino afrikiečių jaunimo organi-

zaciją stiprinti ryšius su socialistinės sandraugos šalių ir pažangių Afrikos valstybių jaunimo organizacijomis kovos prieš imperializmą, sionizmą ir rasimą, už taiką ir tarptautinio įtempimo mažinimą.

MOKYTOJAI NETURI DARBO

Vakarų Vokietijos švietimo ir mokslo įstaigų darbuotojų profsąjungos duomenimis, dabar šalyje nedirba per 30,000 pedagogų. Neįprastos padėtis—nuolatinis biudžeto asignavimų mažinimas socialinėms reikmėms, kurio imtasi pirmiausia dėl didžiulių kariuomenės išlaidų, taip pat lūdnai pagarsėjęs "draudimas dirbti pagal profesiją". Dešimtys tūkstančių kvalifikuotų dėstytojų negali rasti darbo.

PINOČETO KLIKA ČILEJE

Čilės žmogaus teisių komisija demaskavo Pinočeto ir jo globėjų Vašingtone teigimus apie tariamą pažangą čiliečių teisių užtikrinimo srityje.

Praeitais metais iki lapkričio mėnesio, sakoma komisijos dokumente, kurį išdėsto agentūra EFE, buvo suimta 1,450 piliečių, nepriartiančių fašistiniam režimui. Per šį laikotarpį užregistruoti 94 skundai dėl suimtųjų kankinimo ir 75 dėl jų "bauginimo".

TRUMPAI

— Pensilvanijoje Mon Valley bedarbių komitetas surengė demonstraciją, reikalaujančią, kad bankai neatimtų namų iš savininkų, kurie nebeišgali mokėti morgiečių.

— Eina kalbos, kad prez. Reagano pažadas bankrutuojančiai Brazilijai duoti \$1.2 bilijono yra niekas daugiau, oėjimas išgelbėti tenai Chase Manhattan banko interesus.

— Praskolinusi tarptautiniams bankams Meksika, savo pesą vėl nuvertino. Dabar už dolerį oficialiu kursu bus mokoma 135 pesai. Anksčiau reikėjo mokėti 95 pesai.

— Romos katalikų vyskupai, kurie gruodžio mėnesį konferencijoje pasisakė už taiką pasaulyje, gavo išpėjantį 24 kongresmanų laišką.

— Nikaragvos užsienio reikalų ministras Miguel D'Escoto akcentuoja, kad Tarybų Sąjunga randasi pirmoje eilėje tu, kurie kovoja už taiką pasaulyje.

— Sacramento, Cal., mieste kažkas įsilaužė į demokratų partijos raštinę (headquarter). Mislė yra, kad įsilaužimo nebūta apiplėšimo tikslais.

— Popiežius Vatikano banko patarėju pasirinko buvusį nacių Vokietijoje žymų finansininką Herman J. Abs. Simon Wiesenthal centro žydai aliarmojuoja.

— Sio metu Amerikos teismuose yra apie 700,000 bankrutuojančių firmų ir šiaip biznių bilų.

— Čikagoje Mount Pisgah baptistų bažnyčia, 4622 S. King Dr., du kartą per mėnesį vargšams duoda po truputį maisto produktų. Kalėdų išvakarėse prie bažnyčios susirinko apie 10,000 alkanų žmonių.

— Surasta, kad Čikagos lumpierproletarų (Skid Row) rajone per praėjusius kongreso rinkimus "balsavo" seniai mirusiu. Vienas jų "balsavo" miręs 1980 m.

Vilnis, 1983 sausio 6

Edmundo Juškio laiškas iš Lietuvos

Edmundas Juškys

Didžiai gerbiamas drauge S. J. Jokubka:

Prašau atleisti, kad taip ilgai Jums neparašiau. Dėlto abu su Aldona jaučiamės labai skolingi ir Jums, ir mielajai draugei Annai, ir drg. J. Pateckui, ir drg. E. Bogdan, visoms vilnietėms, visiems vilniečiams ir jų bičiuliams, kurie mus taip gražiai ir jaudinančiai išlydėjo iš Čikagos prieš mums paliekant Jungtines Amerikos Valstijas. Turime vilti, kad draugės, draugai ir bičiuliai bus kilnaširdžiai ir už tai pernelyg nerūstaus.

Grįžom laimingai. Ilgai atostogavom. Turėjom nemažai visokių rūpesčių ir turėjom didelį netekimo skausmą, nes radau sunkiai sergančią Aldonos mamą, kurios, deja, neišgelbėjo nei mūsų, nei medikų pastangos. Prieš savaitę, giliai nuliūdę, gimtajame Eržvilke palydėjom ją į paskutinę kelionę.

Pradėjau darbuotis Lietuvos TSR "Žinijos" draugijos Respublikinės valdybos pirmininko pavaduotoju. "Žinijos" įkūrėjas ir jos ilgametis pirmininkas buvo Lietuvos Mokslų Akademijos prezidentas akademikas Juozas Matulis. Dabar jai vadovauja taip pat Jums gerai pažįstamas akademikas Vladas Niunka. "Žinijos" nariais yra daugelis akademikų, profesorių, mokslo daktarų, mokslo kandidatų, meno, kultūros, profesinių sąjungų ir kitų visuomenės veikėjų, partinių darbuotojų, o taip pat labiausiai išsilavinusių, mokslo ir politikos žinias visuomenėje skleisti suinteresuotų pedagogų, juristų, medikų, ekonomistų, inžinierių agronomų.

"Žinija" ne valstybinė ir ne partinė organizacija. Ji veikia visuomeniniais pagrindais, panašiai kaip Amerikoje veikia įvairios profesinės ir kitokios asociacijos, klubai. Palyginti nedideles lėšas, kurios reikalingos, kad "Žinija" galėtų išlaikyti būtiniausius darbuotojus, pasirūpinti reikalingomis patalpomis ir tinkamai funkcionuoti, ji gauna iš įmonių, kolūkių, tarybinių ūkių, įstaigų ir organizacijų, kurios, pagal sudarytus kontraktus į "Žinijos" kasą po keliasdešimt rublių moka už kiekvieną jos narių perskaitytą paskaitą. Pelningas "Žinijai" yra ne tik Lietuvos skaitytojų labai mėgiamas, bet ir, kiek žinau, išsvijioje laukiamas žurnalas "Mokslas ir gyvenimas". Siek tiek lėšų "Žinija" gauna už paskaitas (pardavinėjami bilietai) skaitomas jos pačios salėse Vilniuje ir Kaune, o taip pat ir jos žinioje esančio Vilniaus planetariumo.

Vilnis, 1983 sausio 20

(Kaip žinote planetariume, pasinaudojant tam pritaikytu pastatu ir specialia aparatūra, labai vaizdžiai ir įdomiai pateikiamos žinios iš astronomijos ir kosmonautikos. Prašau nepalaikyti tai reklama, bet manau, kad ir išsvijams atvykstantiems viešnagėn į Lietuvą, kas nėra buvęs planetariume, užmokėjus keliasdešimt kapeikų būtų tikrai įdomu pasižiūrėti kas jame rodoma).

"Žinija" rūpinasi, kad visuomenėje būtų skleidžiamos visų mokslų žinios ir kad kultūrai Lietuvos gyventojų politinė kultūra. Šiais laikais, kai maždaug kas šešeri-septyneri metai mokslo žinios padvigubėja ir kai žmonija globaliniu mastu gyvena įtemptų grumtynių tarp socializmo ir kapitalizmo sąlygomis, poreikis tokioms žinioms yra labai didelis. Todėl "Žinija" negali skystis dėmesio stoka. Atvirkščiai, tam kad būtų patenkinti visi pageidavimai tenka sukurti kaip reikiant.

Asmeniškai man tenka rūpintis filosofijos, istorijos, teisės, sociologijos, etikos, estetikos, pedagogikos, psichologijos ir politinių mokslų reikalais. Įskaitant, suprantama, ir tarptautinę politiką. Tai itin įdomus darbo baras, nes ir tų mokslų problematika man prie širdies, ir žmonės dirbantys tose mokslo šakose labai įdomūs. Tikrai negaliu peikti likimą. Prieš keletą metų dirbdamas Kinematografijos komiteto pirmininku turėjau gražią progą arčiau susipažinti su meno pasauliu, o dabar, štai, galiu pasinerti į mokslų gelmes, atsidurti arčiau žinomo ir nežinomo ribos.

Moksle, kaip ir mene, visada glūdėjo, glūdi ir glūdės kas nors slėpininga ir nepaprasta, kaip neįspėta mįslė, kaip dar neišgyventas džiaugsmas, nepatirta laimė. Nes pasaulis yra neišsemiamas, o žmogaus galimybės tą pasaulį pažinti—neribotos. Neveltui vienas įžymiausių XX amžiaus mokslininkų A. Einšteinas yra pastebėjęs, kad "pats įstabiausias ir giliausias išgyvenimas, kurį patiria žmogus—slėpiningo pajautimas". Neatsitiktinai todėl, grįžęs iš JAV, iš keleto man pasiūlytų darbų pasirinkau kaip tik šitą, šiek tiek mažiau apmokamą ir neduodantį jokios valdžios, bet man patį patraukliausią. Todėl, kita vertus, noriu, kad dirbdamas "Žinijoje" nesuvilčiau nei savo kolegų, nei visuomenės.

Naudodamasis proga nuo Aldonos ir savęs, nuo visos mūsų šeimos noriu pasveikinti Jus ir mieląją draugę Anną su Naujaisiais Metais ir iš visos širdies palinkėti Jums abiem geros sveikatos, daug

"TĖVIŠKĖS" DRAUGIJA sveikina

Gerbiamas "Vilnies" laikraščio redaktorius S. J. Jokubka, gerbiame "Vilnies" darbuotojai, vadininkai, platintojai ir skaitytojai!

Naujų Metų proga "Tėviškės" draugija nuoširdžiai sveikina Jus, ištvėringus pažangiųjų idėjų skleidėjus, tiesos apie lietuvių tautos gyvenimą Tarybų Lietuvoje nešėjus į lietuviškosios išsvijios eiles. Visa Tarybų Lietuva Jus gerbia ir myli už taikingų demokratiškos žmonių jėgų siekimų propagandą, už antihumanišką imperializmo užmačių ir lietuviškųjų nacionalistų šmeižtų prieš Tarybų Lietuvą demaskavimą.

Sveikindama Jus su Naujaisiais 1983-iais metais "Tėviškės" draugija linki Jums tvirtos sveikatos, laimės Jūsų asmeniškame gyvenime ir sėkmės, stiprinant mūsų brangiąją "Vilnij".

Žinodama, kokį džiaugsmą pergyvena lietuviškieji išsvijai, atvykę į savo tėvų ir senelių gimtąjį kraštą, susipažinę su savo giminių ir visos lietuvių tautos kamieno gyvenimu, "Tėviškės" draugija stengiasi, kad kaip galima daugiau mūsų tautiečių iš užsienio aplankytų Tarybų Lietuvą. 1982-iais metais virš dviejų tūkstančių tautiečių pabuvojo Tarybų Lietuvoje, jų tarpe keletas turistinių grupių su prailgintu viešnagės laiku, kurias globojo ir kurioms padėjo išsamiau susipažinti su Tarybų Lietuvos gyvenimu "Tėviškės" draugija. Be to, "Tėviškės" draugijos svečiais 1982 m. Tarybų Lietuvoje pabuvojo visa eilė lietuviškosios išsvijios kultūros, meno ir visuomenės veikėjų.

Visi tautiečiai, aplankę Tarybų Lietuvą, pamatė tą lietuvių tautos gyvenimo pažangą, kurią ji pasiekė, gyvendama tarybinėje santvarkoje, išsivysčiusio socializmo visuomenėje, brolišku tarybinių respublikų šeimoje—TSRS. Tos milijonikos lietuvių tautos gyvenimo pažangos jau nebegali paneigti net įvairaus plauko "vaduotojai"—reakcingiausia lietuviškosios išsvijios dalis. Tie tariamieji "Lietuvos patriotai" savo spaudoje, per radiją ir išsvijios visuomenės susibūrimuose stengiasi skleisti įvairius šmeižikiškus prasimanymus apie Tarybų Lietuvą, kuriems jau mažai kas tiki.

1983 m. "Tėviškės" draugija ruošiasi priimti visą eilę tautiečių turistinių grupių su prailgintu viešnagės laiku, o taip pat kviečia visą eilę žymių išsvijios kultūros, meno ir visuomenės veikėjų aplankyti Tarybų Lietuvą.

Visi tautiečiai, kokioje šalyje jie begyventų, per "Tėviškės" draugiją gali užsiprenumeruoti lietuviškas muzikos plokšteles, foto rinkinius. Iš tautiečių laiškų mums žinoma, kad net užkietėję Tarybų Lietuvos priešai, vokiškųjų fašistų okupacijos metais tarnavę lietuvių tautos priešams—hitlerininkams,

džiaugsmo ir laimės valandų. Prašau taip pat prie progos perduoti mūsų karštus sveikinimus ir pačius geriausius naujametinius linkėjimus visam "Vilnies" redakcijos kolektyvui, direktorių tarybos nariams, visiems jos skaitytojams ir rėmėjams.

Su gilia pagarba,

Edm. Juškys

Vilnius,
1982 m. gruodžio 15 d.

dabar godžiai skaito lietuviškus laikraščius, žurnalus ir literatūrą iš Tarybų Lietuvos ir akivaizdžiai mato, koks dabar lietuvių tautos gyvenimas jų vadinamoje "okupuotoje Tarybų Lietuvoje". Mato, supranta ir žino, bet... privalo ją šmeižti, nes tarnauja socializmo šmeižikams ir už tai gauna dolerius. Tokia jau žmogaus, gyvenančio kapitalistinėje visuomenėje sąžinės laisvė!

Lietuvių tautą, kaip ir viso pasaulio darbo žmones, jaudina imperialistų pradėtas neribotas ginklų kaupimas ir imperialistinių valstybių atsakingų vadovų karingos kalbos. Žmonijos istorija ryškiai rodo, kad praeityje karų priežastimi visada buvo perdėtas ginklo jėgos vertinimas ir imperialistinių valstybių vadovų aklas tikėjimas, jog savo ginklo jėga jie gali priversti kitas valstybes ir tautas paklusti savo valiai ir net sustabdyti pažangiųjų idėjų plitimą žmonių visuomenėje. Todėl ginklų kaupimas ir valstybės piliečių karinių nuotaukų kaitinimas, visada buvo pasiruošimo naujam karui pirmuoju etapu. Tas pasiruošimas visada buvo kruopščiai maskuojamas apgaulinga propaganda.

Jeigu imperialistams pavyks pradėti naują pasaulinį karą, tai tas karas bus globalinė nelaimė visai žmonijai, visoms pasaulio tautoms. Jis sunaikins šimtus milijonų žmonių, nušluos nuo žemės paviršiaus ištisas valstybes. Todėl karu ir mirtį nešančiais ginklais žaidžiančius politikus reikia sustabdyti, demaskuoti jų tikruosius tikslus. Tą gali ir privalo padaryti visų pasaulio šalių darbo žmonės. Dabartinėje epochoje išaugęs darbo žmonių sąmoningumas, padeda susitelkti aktyviai politinei veiklai ir daro juos galinga jėga, galinčia priešintis imperialistinėms jėgoms ir jų ruošiamai karinei avantiūrai.

Tarybų Lietuva yra istorinis lietuvių tautos lopšys. Ant Nemuno krantų lietuvių tauta išaugino daug kartų, daug savo sūnų ir dukterų išleido į įvairias pasaulio šalis. Lietuva—motinė, pergyvenusi ne vieną karą, daug kartų nusiaubta ir vėl pakilusi gyvenimui, visada buvo už taiką ir ramybę pasaulyje. Jos motinišką priesaką: kiekvieno lietuvių, kur jis begyventų, ar tėvynėje, ar išsvijioje, pareiga, saugoti savo tautą ir jos ateinančiais kartais nuo karo nelaimės, kovoti už taiką, už visų žmonių teisę gyventi ir džiaugtis gyvenimu. Todėl kiekvieno lietuvių pareiga vykdyti savo motinos Tėvynės priesaką ir visada aktyviai kovoti už taiką.

"Tėviškės" draugija, sveikindama su Naujaisiais Metais visus geros valios tautiečius, gyvenančius užsienyje, linki, kad Naujieji 1983-ji metai būtų taikos ir ramybės pasaulyje metais, kad jie visai žmonijai atneštų laimę, džiaugsmą ir ramų gyvenimą.

"Tėviškės" draugijos
prezidiumo pirmininkas
P. Petronis

— Čikagos Taikos tarybos apskaičiavimu, vidurkiu imant kiekvienas miesto gyventojas turės kariniam biudžetui 1983 mokėti \$1,061.00. O tuo tarpu mieste tūkstančiai žmonių neturi darbo, gyvena pusalkaniai.

Kelionių įspūdžiai ir siaura specializacija

Pastaruoju metu reakcingosios lietuvių išeivijos sluoksniuose vyksta sunkiai paaiškinamas procesas: piestu stodamiesi prieš bet kokius kontaktus su Tarybų Lietuva, kurie ne kurie "vaduotojai" neišlaikę patylikais atvyksta gimtinėn. Mūsų akimis žiūrint, šis nuodėmingas smalsumas yra visiška pateisinamas—turi teisę dipukai sužinoti, ką gi jie tiek metų vaduoja!

Taigi atvyksta tūlas "vaduotojas" Lietuvon, pasidairo po jos miestus ir kaimus, susipažįsta su jos pasiekimais ir problemomis, susitinka su gausiais giminėmis, palengvina kišenes "dolerinėje", pakvėpuoja tėviškėse oru ir patenkintas išvyksta namo, į Jungtines Amerikos Valstijas. O tenai stveria popieriaus lapą, kiša jį rašomojui mašinėlėn ir skuba užfiksuoti dar šviežius įspūdžius, kad galėtų pasidalinti jais su artimaisiais. Atspausdinus išskyla naujas klausimas—kuriam tautiečių spaudos organui šiuos įspūdžius įteikti?

Tačiau taip tik sakoma—"išskyla klausimas", o iš tikrųjų jis visai neiškyla. Jau ne pirmi metai "vaduotojų" spaudoje vyrauja tam tikras darbo pasiskirstymas, savotiška siaura specializacija. Labiausiai į objektyvumą pretenduojančius įspūdžius, kuriuose puse lūpų prasitaria apie šiandieninės Lietuvos pasiekimus, o toliau postrin-gaujama, esą be komunistų lietuvių pasiektų žymiai daugiau, "vaduotojai" neša pas taip vadinamus liberalus—į "Akiračius". Pačius kvailiausius opusus (o tuo pačiu—ir linksmiausius), spausdina, anot kolegų, "Naujienos".

Sypsotis, kaip žinome, sveika, todėl siūlome drauge pasklaidyti "Naujienas" ir pasidomėti jose atspausdintais tautiečių, pasirašiusio Klajūno slapyvardžiu, įspūdžiais iš Tarybų Lietuvos. Mieli tautiečiai, ar žinote, kaip gyvena šiandien Lietuvos kaimas? Cituojame Klajūną: "... Lietuvos kaimas totaliai paverstas į vieną didžiulę koncentracijos stovyklą, kurio gyventojai neša sunkią vergijos dalį". Va šitaip, mieli tautiečiai. O dabar atspėkite, ką gi dar sukrečiančio pamatė Klajūnas pro autobuso langus, važiuodamas asfaltuotais Lietuvos keliais? Užsėtus laukus, kombainus, naujas mūrines gyvenvietes? Nebūkit naivūs! Žodis "Naujienoms": "Važiuojant, kur tik pažvelgi, vargas vargą veja ir nežinai,

Kelyje į visišką atgimimą

Permainos naujosios Kampučijos gyvenime kas mėnesį darosi vis akivaizdesnės. Per ketverius metus, praėjusius po kruvino Pol Poto nuvertimo, dirbamų žemių plotas padidėjo nuo 700 tūkstančių iki 1,5 milijono hektarų. Iki 1985 metų jis bus išplėstas dar milijonu hektarų. Atnaujino darbą šimtai pramonės įmonių, gaminančių žemės ūkio mašinas, įrankius, dviračius, statybines medžiagas, popierius. Atkuriamą energetikos bazę, vėl veikia transporto ryšio sistema, paštas, telegrafas.

Medicinos aptarnavimo sistemoje šiandien yra daugiau kaip 11 tūkstančių darbuotojų, dirba trys farmacijos įmonės. Veikia 1080 poliklinikų, 31 ligoninė, 130 vaistinių.

Nemažų laimėjimų pasiekta ir švietimo srityje. Atvėrė duris me-

kuris už kurį blogesnis. Sekmadienis, pati poilsio diena, kolchoziniškas pakniūpsčiom neša šieno kupetą ant nugaros. Tai sukrečiantis vaizdas".

Tik pagalvokit, samprotauja susielojęs autorius, dar baudžiamos laikais kaimietis turėjo galimybę šieną parsivežti, bet nenešė ant nugaros... Kad juos kur galas, tuos bolševikus, gražiniusus tėviškėle į akmens amžių... O štai dar vienas širdį draskantis nuteriotos tėviškėlės vaizdelis: "Toliau matai paravyje prištį karvutę, kurią girdo, melžia, glosto ir džiaugiasi lyg didžiausiu likusiu turtu... Norom nenorom prisimeni Strazdo eilėrašty "Ei tu, Dominykai" ar Zemaitės "Marčią"... Paširpines vietinius skaitytojus ir dar kartą prajuokinę mus, čionykščius autorius, apibendrina: "Lietuvos vaizdas labai pasikeitęs: Kaimų nebėra, buvę ūkiai suliginti su žeme, miestuose daug naujų pastatų ir gyventojų padaugėjo. Žemės produkcija beveik prilygsta buvusiam Lietuvos ūkiui". Na, o visos kalbos, kad šiandien Lietuva per savaitę pagamina daugiau, negu pagamindavo per metus buržuaziniams metais—gryna propaganda, komunistų išmislas".

Tai kuo gi jie toje nusistekensioje Lietuvoje gyvi?—gali paklausti tautietis. Ogi kuo—žinoma, siuntiniai iš užsienio, sako Klajūnas. Kitaip tariant, pasykit ačiū mums, "vaduotojams"...

Tokių ir panašių pasazų net keliuose "Naujienų" numeruose patalpintame rašinyje gausu—visko net ir norėdami neišvardinsime. Tačiau sunku susilaikyti neprisimimus, kad Vilniuje, Klajūno duomenimis, "kas ketvirtas žmogus yra saugumietis, neskaitant draugovinių ir kitokių pagalbinių"... Kad parduotuvėse viską perka tik "šių dienų patricijai—komunistai, kurie turi pinigų daugiau nei reikia". Kad Lietuvoje pionieriai yra "rinktinių šeimų vaikai..."—ir taip toliau, ir panašiai...

Atrodytu—kas čia keisto? Tokio pobūdžio rašiniai nuolat vaišina savo skaitytojus daugelis "vaduotojų" laikraštukų, ne vien "siaurai specializuotas" lyderis—"Naujienos". Atrodytu—laikas priprasti. Tačiau kvailumas visada stebina, prie jo kažkaip sunku priprasti. Ypač—taip aiškiai išreikštas ir taip atvirai demonstruojamas...

Kazys Bagdonavičius

dicinos ir aukštasis technikos institutas. Parengta neraštingumo likvidavimo trejų metų programa, pagal kurią iki 1985 metų pabaigos skaityti ir rašyti išmoks pusantro milijono žmonių. Dabar šalyje mokosi kas ketvirtas khmeras.

Kampučijos Liaudies Respublikos vyriausybė, sudaryta pagal visuotinių rinkimų rezultatus, visiškai kontroliuoja visą šalies teritoriją.

Didelę pagalbą khmerų tautai teikia broliškos socialistinės šalys. Tarybų Sąjunga iki 1985 metų padės Kampučijai pastatyti 50 objektų. Taip stiprėja naujoji Kampučija, sugebėjusi ištvirti niūrius Pol Poto valdymo metus.

Kurti naują gyvenimą Kampučijos liaudžiai tenka sudėtingomis tarptautinėmis sąlygomis. Liaudies Kampučijos priešai kovoja prieš ją,

TIESIOG PAPRASTAS PALYGINIMAS

Žinome: gausi ir labai marga, lygtas genys, šio krašto spauda. Ir koki tik nerasi pavartęs jos lapus! Ir kino bei kitokių žvaigždžių gyvenimo aprašymai, ir pasakojimai apie tai, kaip gyvena ar iš proto kraustosi turčiai, ir pasakojimai—ypatingai—apie labiausiai pagarsėjusius nusikaltėlius, kurie, atrodo, vis labiau išstumia kitas gyventojų kategorijas—ir, deja, ne tik iš spaudos puslapių.

Yra toje spaudoje ir daugybė skaičių, atrodo, skirtų tam, kad paprastas žmogus tarp jų dar labiau paklystų.

Visa ta spauda—kalbu pirmiausia apie žurnalus—gražiomis nuotraukomis papuošta, ir atrodytu tiesiog nėra dalykų, apie kuriuos ji nepasakotų. Vis tik yra dalykų, apie kuriuos kalbėti vengiama: tai paprastų amerikiečių gyvenimas ir jų problemos. Leidėjai mano, kad eilinis gyvenimas sensacijos nesukels, juo nepatrauksi skaitytojo (o tuo pačiu—ir reklamos davėjo), ir taip vadinamas eilinis amerikietis, jo vargai ir džiaugsmas lieka už "didžiosios" spaudos dėmesio ribų.

Kaip tik šia prasme ir buvo skirta palyginti nesena žurnalo "Newsweek" laida, kurioje rašo New Yorko policininkas pensininkas David Gordon.

Jis gyvena su labai ligota, nuolatinės priežiūros reikalinga žmona, gauna pensiją, turi santaupų. Žinome, kad šios rūšies žmonių pensijos netgi dabartinėmis sąlygomis nėra blogos ir, atrodytu, kad Mr. David Gordon turėtų gana gerai verstis. Matyt, taip ir būtų, jei ne jo žmonos (kuria, kaip jis rašo, labai myli ir su kuria nenori skirtis) liga. Ligonė dar pablogėjo:

— Since the stroke,—rašo David Gordon,—my wife requires even more skilled and time consuming care which can be best provided in a nursing home.

— The cost is \$105 daily, roughly a 3,200 a month or \$38,325 a year which is more than our entire income.

Manau, kad tai problema, kuri tikrai gerai pažįstama daugeliui mūsų ar mūsų artimųjų. Netgi tada, kai pavyksta žmogui įtaisyti į nursing home, niekada negali būti tikras, kad jis ten bus gerai ir žmoniškai prižiūrimas, kad jis ten gaus viską, ko jam reikia...

Tačiau sąžiningai susimąstykime: ar daug paprastų žmonių, gyvenančių iš pensijos ir kuklių santaupų, gali sau leisti artimą žmogų laikyti

griebdamiesi įvairiausių priemonių. Užsieniui remiant, iš įvairaus plauko khmerų reakcijos atstovų sudaryta vadinamoji demokratinės Kampučijos koalicinė vyriausybė. Tuo siekiama suaktyvinti kišimasi į Kampučijos Liaudies Respublikos vidaus reikalus, padidinti įtempimą Pietryčių Azijoje.

Bet liaudies Kampučija optimistiškai žiūri į ateitį. Jokios tarptautinės reakcijos intrigos nesustabdys objektyvaus proceso. "Niekas neprivers Kampučijos liaudies pasukti iš jos pasirinkto socialistinės visuomenės kūrimo kelio",—rašo laikraštis "Kampučija". Be to, Kampučijos liaudis ne vieniša savo sunkioje kovoje dėl laisvės ir nepriklausomybės. Su ja socialistinės sandraugos šalys, daugelis besivystančių šalių, visi pažangūs pasaulio žmonės.

V. Sereika

bent kiek padoresniam nursing home? Manau, kad ne taip jau daug. O juk amerikiečių, kurie tokios globos reikalingi, su kiekvienais metais vis daugiau ir daugiau. Tą mes jaučiame ir lietuvių tarpe.

Nesinori čia tos problemos plačiau nagrinėti, noriu tiesiog palyginti. Mes ne vienas Lietuvoje turime artimųjų, pažįstamų, kurie dėl vienokios ar kitokios priežasties reikalingi specialios globos. Jie ten turi vadinamus senelių ir invalidų namus—nors pavadinimas gal ir ne visai sklandus mūsų ausiai, tačiau tai yra įstaigos, kurios tikrai nuširdžiai ir gerai pasirūpina vienišų senų ar ligotų žmogumi. Noriu pabrėžti: tai daroma nemokamai. Tos įstaigos—tai ne kokios nors šalpos ar žmogaus orumą žeminančios labdarybės forma. Senelių namų gyventojai pastoviai prižiūrimi kvalifikuotų medicų, t. y. slaugių, medicinos seselių, esant reikalui—gydytojų. Bet ne vien tai: pagal žmonių galimybes stengiamasi, kad jie ir toliau justųsi visuomenės nariais. Juos lanko aplinkinių mokyklų vaikai, pačių įvairiausių organizacijų atstovai, jiems rengiami saviveiklos koncertai ir kitos pramogos. Senelių namuose yra bibliotekos, rodomi kino filmai.

Ir dar kartą būtina pakartoti: visa tai daroma nemokamai.

Kadangi šio pasakojimo pradžioje minėjau amerikietį, savo bėdas išliejusį žurnale "Newsweek", būtų neteisinga nepacitavus kokio nors lietuviško rašinio šia tema. Štai mano rankose populiarus Lietuvoje "Moters kalendorius". Vienaime jo lapų rašo netoli Vilniaus esančių Antavilių senelių namų gyventojas A. Užupis. Štai jo žodžiai:

— Vos tik praveri Antavilių senelių namų duris, patenki į erdvų, minkštai patogiais baldais apstatytą, gėlėmis ir meno dirbiniais išpuoštą vestibulį. Toliau šviesūs erdvūs koridoriai veda į globotinių kambarius, skaityklą, ištaikingą valgyklą, kuri galėtų prilygti ištaikingam restoranui—taip čia gražu, jauku, saulėta...

— Nemažiau šiuose namuose rūpinamasi ir globotinių dvasiniais poreikiais, jų pilnakraujų gyvenimu... Antavilių gyventojų sveikata rūpinasi medicinos darbuotojai, gydytojai, medicinos seserys, sanitarės. Jie daro viską, kad jų gausūs pacientai kuo mažiau kentėtų.

— Taigi, dabar ne taip baisu sulaukti senatvės, netekti sveikatos ir artimųjų. Tarybų valstybė, kaip rūpestinga motina, visada pasiruošusi priglauti po savo sparnu senelius ir nelaimės ištiktuosius. Ji nesigaili lėšų, kad jie būtų visa kuo aprūpinti ir galėtų ramiai, gražiai ir be rūpestio leisti savo dienas.—

Taip rašė Antavilių senelių namų gyventojas Užupis ir taip galėtų parašyti daugelis jo likimo žmonių Lietuvoje. Sutinku: abu čia mano suminėti pavyzdžiai gal ir nėra labai stambūs, bet, manau, pakankamai būdingi. Jie leidžia palyginti dviejų pasaulių rūpestį tais savo visuomenės nariais, kurie reikalingi pagalbos.

Kieno naudai tas palyginimas—spręskite patys.

J. L.

— Žmogus nepažįsta savęs, nes širdis neklauso proto, o šis nesupranta širdies.

Vilnis, 1983 sausio 20

J. Gaižauskui neseniai sukako 60 metų

Dėka "Tėviškės" draugijos rūpestingumui, nemaža Amerikos lietuvių turi plokštelių su J. Gaižausko kapelos įrašais. Čia iš "Tiesos" perspausdiname, kaip J. Gaižausko kūriniai apie taiką, draugystę ir darbą skambėjo Vilniaus sporto rūmuose.

Red. Iš daugelio respublikos kampelių suvažiavo, subildėjo dainininkai, šokėjai, muzikantai į Vilniaus sporto rūmus. Čia skambėjo saviveiklininkų bei profesionalių vokalistų atliekami Lietuvos TSR nusipelnusio meno veikėjo, kompozitoriaus, pedagogo Jurgio Gaižausko kūriniai apie taiką, draugystę, darbą. Scenos viduryje su savo šeimos kapela—žmona, vaikais ir vaikiai—čia grojo pats Jurgis Gaižauskas. Neseniai šiam kompozitoriui sukako 60 metų.

J. Gaižausko šeimoje visada skambėdavo muzika. Sūnūs ir duk-

ros iš pat mažens buvo skatinami groti, dainuoti. Ne veltui trys jo vaikai taip pat pasirinko muzikų profesionalų kelią.

Kompozitoriaus J. Gaižausko kūrybinį kraitį sudaro apie pusę tūkstančio simfoninių, kamerinių, vokaliųjų kūrinių, pjesių, dainų, šokių liaudies kapeloms. Jo plunksnai priklauso ir opera vaikams "Buratinas". Kompozitorius daug padarė, ruošdamas liaudies muzikos atlikėjus, vystydamas respublikos saviveiklos meną. J. Gaižausko vadovaujama "Galvės" liaudies kaimo kapela yra pavyzdinė kitiems kolektyvams.

Pilna žiūrovų salė aidėjo plojimai visų pamėgtam liaudies muzikos puoselėtojui ir plėtotojui. J. Gaižauską sveikinę kolektyvai paskyrė jam daug nuoširdžių žodžių, poezijos ir dainų posmų.

Birutė Jūronytė

VINCĄ BOVINĄ

los suole jis teprasėdėjo... viena dieną. Gimė V. Bovinas 1890 metų balandžio 23 d. Dapkiškių kaime (Vilkaviškio raj., Gižų apyl.) mažam žemių valstiečių Pėstininkų šeimoje (prisimenu, kai ieškojome V. Bovino tėviškės, žmonės patarė klausti sodybvietės, kuri vadinama Pėstininkija). Vincui neteko piemenauti ar bernauti pas svetimus, nes šeima susirasdavo pašalinio uždario. Bet 1911 metų pabaigoje, kai jam atėjo laikas stoti į caro kariuomenę, nusprendė emigruoti Amerikon, kur jau gyveno vyriausiojo brolio Simano šeima. Brolis pirmiausia nuvedė į socialistų kuopos susirinkimą. Man atsiųstuose

atsiminimuose, kurie, V. Bovinui gyvam esant, nebuvo spausdinti, jis rašo: "Čia radau būrelį draugų, kurie jau buvo prasilavinę, vyko kultūrinė ir sceninė veikla, buvo kviečiami kalbėtojai, platinami laikraščiai "Kova", "Keleivis", "Laisvė" ir kiti. Taip prasidėjo ir mano savišvietos "universitetai". Pirmoji mano visuomeninė veikla buvo vaidyba scenoje". Emigracijoje V. Bovinas greit suprato, kad "pažangioji meninė veikla irgi yra kelrodis į klasinį sąmoningumą". Tad į tą veiklą ir pasinėrė.

Vengdamas dalyvauti imperialistiniame kare, pasikeitė pavardę—iš Pėstininko visam laikui tapo Bovinu. Taip įvyko Philadelphijoje, į kurią persikėlė iš Bridgeporto (Connecticut valst.) ir kuri tada, laikinai ten gyvenant V. Kapsukui, buvo revoliucinės lietuvių ateivių veiklos centras. Kai reakcija su-triuškino socialistinę lietuvių spaudą Philadelphijoje, o darbininkškos redakcijos įsitvirtino New York'e ir Čikagoje. V. Bovinas ilgam įsikūrė Brooklyne—iki 1962 metų, kol persikėlė į Miami, Floridoje, kur ir gyveno lig pat mirties.

Su V. Bovinu susirašinėjau, stengdamasis sužinoti apie jo literatūrinę praeitį, išsiaiškinti slapyvardžius bei kt. Tiesa, jis rašė gana retai, su jaučiamu giliu senatvės nuovargiu—kai susitikome 1978 m. Miamyje, Lietuvių socialiniame klube, V. Bovinas vadovavęs tam susitikimui, atrodė suvargęs ir greit išskubėjo namo.

Toji veikla savo intensyvumu ir įvairiapusisumu juo labiau stebina, kad žinai, jog savamokslis literatas niekad neturėjo sąlygų atsidėti vien literatūriniam darbui: "Laisvės" redakcijoje tedirbo labai trumpą metą, o duoną visą laiką pelnėsi iš namų apdailos ir tapymo darbų. Jo raštai konkrečios proletarinės meninės veiklos klausimais įdomūs ne tik gausybe faktų, bet ir teorine problematika. Pavyzdžiui, organizuojantis bendram antifašistiniui frontui, jis daug dėmesio skyrė kovai prieš sektantiškumą kultūriname gyvenime, už plačiau suprastintą kūrybos liaudiškumą, o atkūrus Tarybų valdžią Lietuvoje—už kultūrinius užsienio lietuvių ryšius su tėvų kraštu. V. Bovino pranešimai Lietuvių meno sąjungos suvažiavimuose, jo polemika repertuaro reikalais, straipsniai ir korespondencijos apie amerikiečių revoliucinės kultūros, ypač teatro ir kino, aktualijas, paskaitos apie lietuvių demokratinės literatūros kūrėjus, žymesnių pažangių JAV lietuvių meno saviveiklos veikėjų kūrybiniai portretai, recenzijos, korespondencijos apie išeivių kolonijų gyvenimą, pagaliau raštai svarbiais politikus klausimais sudaro didelį ir turtingą publicistinį-literatūrinį palikimą, o drauge atskleidžia šio savamokslio literato žinių ir interesų gausumą.

Jo literatūrinė kritika idėjiškai principinga, kartais, rodytusi, net su tam tikrais kairuoliškumais; kultūros įvykius ir procesus jis visados vertina iš marksizmo-leninizmo pozicijų. Pats rašė dramas; viena jų, "Vestuvės pušyne", sukūrus jos eiliuotiems tekstams muziką (D. Murelienė), išeivių spaudoje sukėlė polemiką, bet turėjo ir pasisekimą saviveiklinėje scenoje. V. Bovinas nevengė rašyti daugybės paprastų korespondencijų, ypač kai apsigyveno Floridoje. Didžiausią autoritetą jis įsigijo, dirbdamas Lietuvių meno sąjungoje, jungusioje chorus, dramos grupes, dailininkus, organizavusioje litera-

Septintuoju M. K. Ciurlionio dailės muziejaus filialu tapo Pažaislio architektūrinis ansamblis, esantis Kauno marių pakrantėje. Restauruotoje rūmų dalyje muziejiniškai įrengė pirmąją ekspoziciją. Čia išstatytos XVII-XIX amžių graviūros, taikomosios dailės kūriniai.

Nuotraukoje: **Senosios tapybos ekspozicija.** K. Jurelės nuotrauka

LIETUVOS RAŠYTOJŲ KNYGOS BROLIŠKŲ TAUTŲ KALBOMIS

Literatūrinis žurnalas "Družba narodov" ketvirčio milijono egzempliorių tiražu išleido M. Sluckio romaną "Štai ir viskas". Ši knyga sąjunginiam skaitytojui pateikta žurnalo literatūriniam priede—"Družba narodov" bibliotekoje.

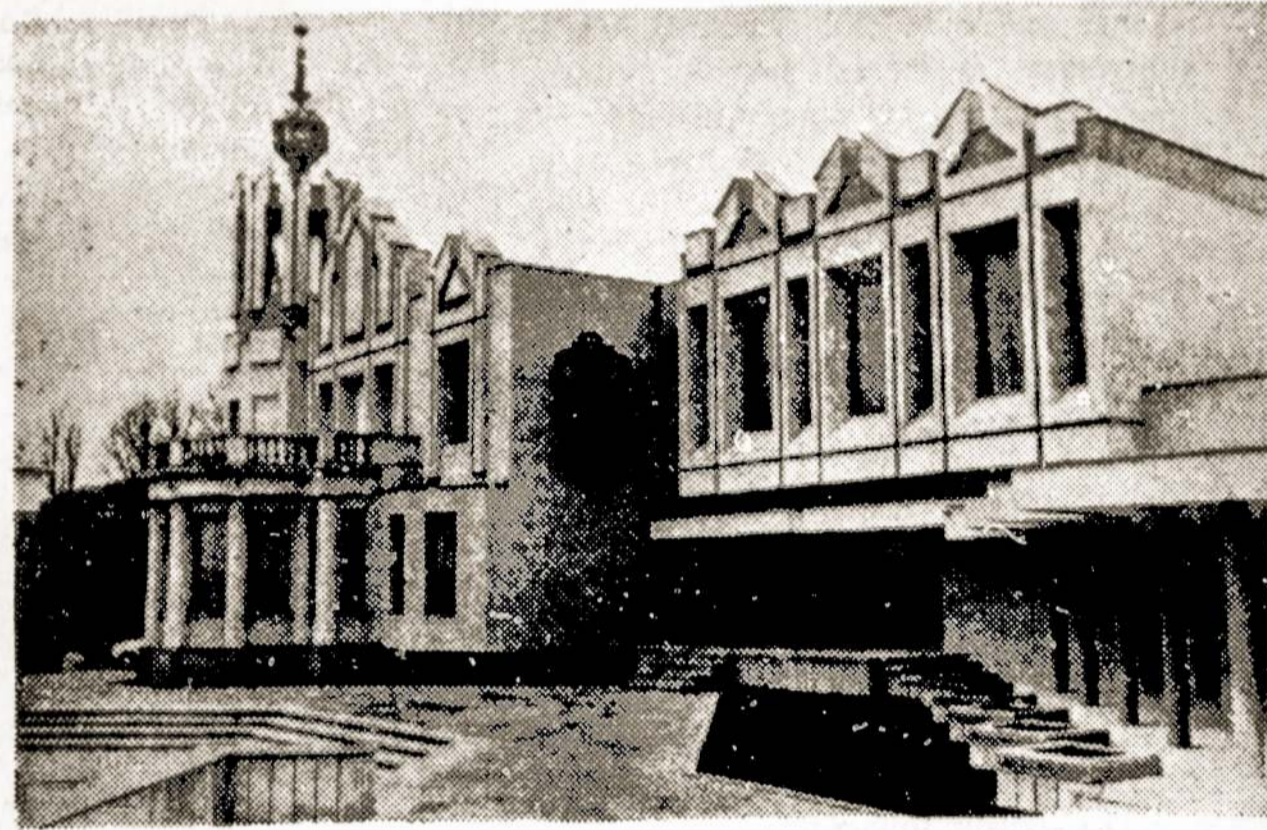
Beveik kas savaitę įvairiuose šalies miestuose dienos šviesą išvysta vis nauja lietuvių rašytojų knyga, išversta į rusų ar kitas TSRS tautų kalbas. Centrinės bei respublikinės leidyklos supažindina skaitytojus tiek su literatūros klasikų, tiek ir su šių dienų rašytojų kūryba. Vien tik per kelis paskutiniuosius mėnesius Minske baltarusių kalba išėjo V. Bubnio romanas "Po vasaros dangum", Baku—azerbaidžanietiška—"Lietuviškų apsakymų" rinktinė, Tallinne—estiskai—B. Balaševičiaus apsakymai "10 tūkstančių einšteinų" ir t. t.

Lietuvių autorių knygas pateikė kelios centrinės leidyklos. Su "Chudožestvenaja literatura" ženklų pasirodė V. Montvilos rinktinė "Naktys be nakvynės", A. Vienuolio knyga, į kurią įeina romanas "Puodžiūnkiemis", apsakos ir apsakymai. "Sovetskij pisatel" leidykla, pernai išleidusi J. Baltušio "Sakmę apie Južą", paskutiniu metu pateikė J. Avyžiaus romaną "Chameleon spalvos", J. Jakšto eilėraščių. O leidykla "Molodaja gvardija" vertimų lentyną papildė brolių Povilo ir Petro Dirgėlių romanu "Šalavijų kalnas".

tus, turėjusioje specialius savaitinius "literatūros ir meno" puslapius "Laisvėje", taip pat "Vilnyje".

Kultūrinį darbą V. Bovinas glaudžiausiai siejo su politiniais-idėjiniais uždaviniais. Visur ir visada juos akcentavo. Šiaučiant makartizmui, buvo tardomas ir teisiamas. Byla, siekiant jį deportuoti, truko daugiau kaip dvejus metus, kol pagaliau buvo laimėta. Gimtojo krašto aplankyti per visą išeivišką gyvenimą neturėjo galimybių.

Vytautas Kazakevičius

Kaune, Žaliakalnyje, atidaryta "Kauko" kavinė. Ji įrengta pertvarkytame gyvenamajame name. Interjero projektą paruošė miesto vyriausiasis dailininkas Vytautas Krasauskas. Kavinę išpuošė kauniečiai ir vilniečiai dailininkai.

Nuotraukoje: "Kauko" kavinė.

K. Jurelės nuotrauka

KELIAI IR ŠUNKELIAI

Apie pirmuosius Lietuvos sausumos kelius žinome, kad jie buvo duobėti, nebent pelkėse ar upių brastose sutvirtinti rątais bei akmenimis. Per Lietuvą ėjo garsūs gintaro keliai. Kraštą kirto tranzitiniai sausumos ir vandens keliai tarp Juodosios ir Baltijos jūrų.

XIX amžiaus viduryje skaldė išgrįstas Peterburgo—Varšuvos pašto kelias buvo pirmasis plentas Lietuvoje. Svarbus buvo ir Peterburgo—Karaliaučiaus plentas, nutiestas 1835-1858 metais, ir ėjęs per Rygą, Šiaulius, Tauragę, Tilžę.

Buržuazijos valdymo metais Lietuvos valstybės kelių būklę "Tėvynės sargas" šitaip apibūdino: "Kelių klausimas Lietuvoje niekad nebuvo visuotinai gerai išspręstas. Blogi buvo keliai pirmos rūšies, blogi ir antros rūšies, o kaimo keliai ir visai buvo užmiršti".

Tarybiniais metais, suremontavus karo nuniokotus kelius, imta tiesinti vieškelius, o nuo 1948 m. respublikos keliuose pradėta kloti juodoji danga.

Pirmoji automagistralė Tarybų Lietuvoje buvo nutiesta 1970 m. tarp Vilniaus ir Kauno, o 1980 m. užbaigta automagistralė Vilnius—Ukmergė. Dabar sparčiai tvarkomas Kauno—Klaipėdos ruožas. Šiemet "Minties" leidyklos išleistame albume "Lietuvos keliai" pažymima, kad planingo kelių tvarkymo dėka respublika pagal automobilių kelių tankį (14 kilometrų 1000 kvadratinį kilometrą) ir automobilių linijų tankį bei jų eismo intensyvumą užima vieną pirmųjų vietų Tarybų Sąjungoje.

Tokia gyvenimo tikrovė. Kaip ir tai,—kad mūsų tautiečius, kur jie begyventų, daugiau ar mažiau palietė laikas ir gyvenamoji aplinka. Bet beveik kiekviename daugiau ar mažiau išliko sentimentų gimtinei. Ir keliai veda į Lietuvą. Nors mintyse. Ne visada naujieji.

Vieni stengiasi žengti su tauta. Antri nuskuba gyvenamojo krašto greitkeliais: Treti stypčioja vietoje. Svetimi tarp savų, nesavi tarp

svetimų. Tada dalinis netekimas virsta visišku praradimu. Sukilusios ambicijos aitrina žaizdas. Skirtingos nuomonės nebeišsitenka saiko ribose. Visų negandų kaltininku paskelbiama jiems gyvybę davusi tėvynė, ir reakcinės lietuvių išėjimo spaudos puslapiuose vilnyja neapykanta gimtajam kraštui. Ignoruojami akivaizdūs, nenuginčijami faktai.

Sutvarkyti Tarybų Lietuvos keliai, kaip ir visa nuostabi pažanga Nemuno žemėje, jiems tėra "tik propagandinis melas". Nesunku įsivaizduoti, kokiais šunkeliais norima nuvesti tuos, kurie dar skaito reakcingus leidinukus.

Štai, Cikagoje leidžiamos "Naujienuos" teigia: "Arba, kad ir pats Kaunas—Vilnius meksfaltuoto kelio ruožas, tai tik pigiausias propagandinis reikalas, skirtas tik užsienio akims dumti. Visi kiti Lietuvos keliai, palyginti su tuo meksfaltuoto kelio gabaliuku, yra tik dulkėti, duobėti keliai, vieškeliai, kur ir vežimai klimpsta, ir ašys lūžta..."

Taigi Nemuno kraštas, tarsi anot kaprizingos bjaurosios raganos užgaidos, vėl perkeliamas į praeitį. Perkeliamas — "vaduotojiškos" spaudos puslapiuose. Ir taip rašyta ne "kada nors", o praeitais metais!

Turint galvoje transporto, kaip svarbios liaudies ūkio šakos, reikšmę, nuo kurio daug priklauso pramonės, žemės ūkio, prekybos ugdymas, žmonių materialinių ir kultūrinių poreikių tenkinimas, mūsų politinės santvarkos juodintojams parankiau sutirštinti spalvas, kad paskui būtų galima padaryti toli siekiančią išvadą: "Jei nėra tinkamų kelių, reikiama susisiekti, tai kokia gali būti ūkinė pažanga? ... Lietuvoje nėra jokios pažangos ir apie ją nėra ko kalbėti".

Piktos fantazijos suformuluotos tokios išvados vėl pakursto antitarybinės propagandos laužą.

Algirdas Kavaliauskas

Šis tas apie senatvės pensijas Lietuvoje

[IŠTRAUKA IŠ INTERVIU SU LIETUVOS TSR SOCIALINIO APRŪPINIMO MINISTRE JANINA PACEVIČIENE]

— Maksimalūs pensijos dydžiai yra trys. Jie priklauso nuo darbo pobūdžio ir liaudies ūkio šakos. Bendra norma—120 rb. Kai kuriems anglies ir skalūnų pramonės, juodosios ir spalvotosios metalurgijos darbuotojams nustatytos 140 ir 160 rb maksimalios senatvės pensijos. Priskaičiavus naująjį priedą, bus galima viršyti šias pensijas, bet ne daugiau kaip atitinkamai 12, 14 ir 16 rb. Retas teisingai supranta šią taisyklę, todėl priminsiu, kaip skaičiuojama senatvės pensija.

Pensija yra apskaičiuojama nustatytais procentais nuo uždario vidurkio. Ši suma yra pagrindinė pensijos suma. Prie jos priskaičiuojami įstatymuose numatyti priedai: už nepertraukiamąjį arba bendrąjį darbo stažą, nedirbantiems—už nedarbingus šeimos narius. Kiekvienas priedas priskaičiuojamas prie pagrindinės pensijos sumos, apskaičiuojami numatyti papildiniai (15 rb—Didžiojo Tėvynės karo invalidams ir dar 10 procentu I ir II grupių karo invalidams ir jiems prilygintiems asmenims). Jeigu šitaip apskaičiuota pensija su visais priedais viršija nustatytą maksimumą ne daugiau kaip 10 procentų pagrindinės pensijos, jos galutinė suma laikomas faktiškai gautas dydis.

Kad būtų aiškiau, štai keletas pavyzdžių.

Darbininko uždario vidurkis 200 rb. Jis turi teisę gauti priedą už vieną nedarbingą šeimos narį ir naująjį priedą už nepertraukiamąjį stažą. Pensija skaičiuojama šitaip: 50 procentų nuo 200 rb yra 100 rb (pagrindinė pensija). Pridedamas 10 procentų pensijos priedas už išlaikytinį—10 rb ir 20 rb priedas už nepertraukiamąjį stažą vienoje

įmonėje (20 procentų pagrindinės pensijos). Iš viso 130 rb. Kadangi pensijos su visais priedais suma viršija maksimalų dydį lygiai 10 procentų pagrindinės pensijos (120 rb+10 rb), šis dydis ir yra galutinė pensijos suma.

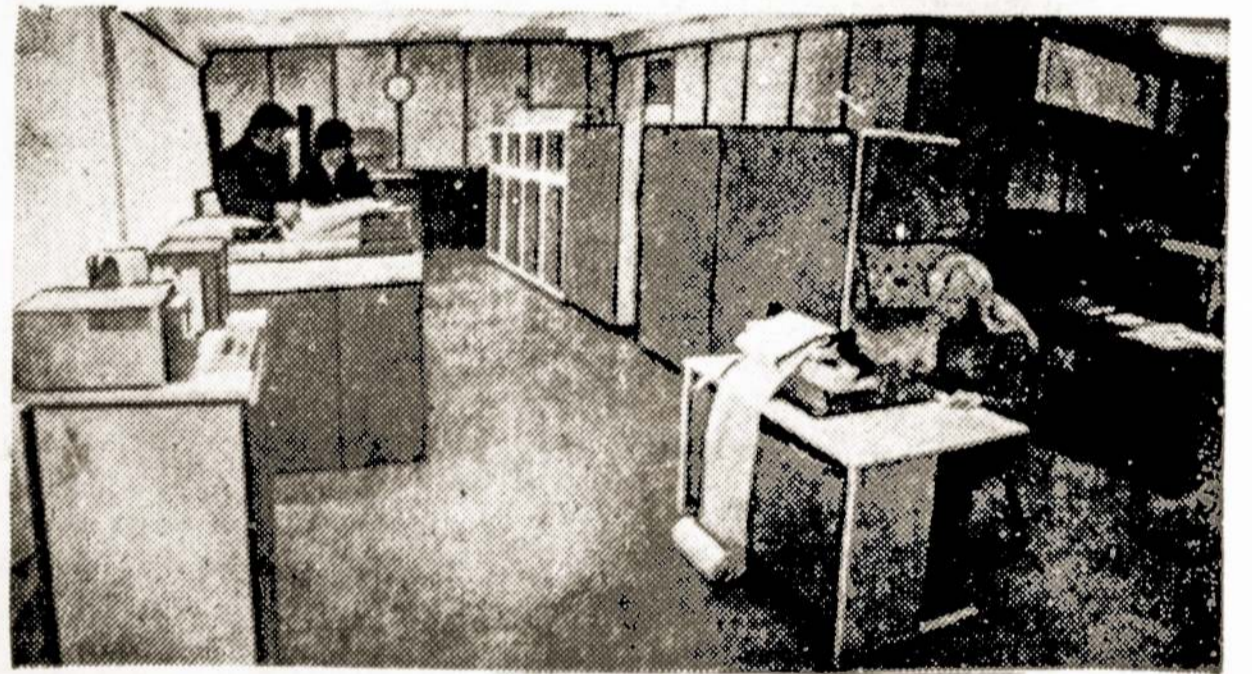
Uždario vidurkis 220 rb. Pagrindinė pensija—110 rublių ir naujas priedas už nepertraukiamąjį stažą 22 rb. Iš viso 132 rubliai. Kadangi maksimumas šiuo atveju viršytas daugiau kaip 10 procentų pagrindinės pensijos (120 rb+11 rb), galutinė pensijos suma yra 131 rb.

Jeigu pagrindinė pensija lygi maksimumui arba didesnė už jį, tai pensija apskaičiuojama, sumuojant maksimalią pensiją ir priedą už nepertraukiamąjį stažą—10 procentų atitinkamo maksimumo dydžio (12, 14, 16 rublių).

— Senatvės pensininkai, dirbantys po to, kai sulaukė pensinio amžiaus, darbininkais, meistras, žemės ūkio įmonių augalininkystės ir gyvulininkystės brigadininkais, gali neimti paskirtos pensijos, o dirbti ir igyti pensijos priedą—už kiekvienus darbo metus po 10 rublių. Bendras priedo dydis neturi viršyti 40 rublių, o pensijos su priedu suma 150 rublių per mėnesį.

Naujas priedas nustatyta tvarka priskaičiuojamas ir virš šios sumos. Pavyzdžiui, pensininkui, 3 metus dirbusiam darbininku po to, kai sulaukė pensinio amžiaus, pensija iš 240 rb uždario vidurkio apskaičiuojama taip: 120 rb pagrindinė pensija (kuri lygi maksimumui) + 30 rb priedas už kiekvienus darbo metus + 12 rb (10 procentų pagrindinės pensijos už nepertraukiamąjį darbo stažą). Iš viso 162 rb.

Iš "Tiesos"

Kauno Spalio 50-mečio dirbtinio pluošto gamykloje pradėjo veikti automatizuotos valdymo sistemos pirmoji eilė. Elektroninės skaičiavimo mašinos "smegenyse" sukaupia informacija apie įmonėje vykstančius technologinius procesus, gautas žaliavas, pagamintą produkciją.

Nuotraukoje: Prie valdymo pultu.

K. Jurelės nuotrauka

AGROCHEMIKŲ DARBAI

Respublikinės agrocheminės laboratorijos kolektyvo darbuotojai į ūkius išvyksta ankstyvą pavasarį, o grįžta vėlai rudenį.

— Pernai dirbome Kauno, Jonavos, Radviliškio, Plungės, Kretingos, Šilutės ir Šalčininkų rajonų ūkiuose,—pasakoja laboratorijos operatyvinio skyriaus viršininko pavaduotojas Leonas Eitminavičius.—Ištirta daugiau kaip penki šimtai tūkstančių hektarų dirvožemių.

Artimiausiais metais respublikos ūkiai augins daugiau liucernų. Todėl Kauno, Molėtų, Panevėžio, Alytaus ir Kapsuko rajonuose ag-

rochemikai tiria pačias tinkamiausias joms žemes.

Nauju metodu tiriami sodų dirvožemiai Vytėnų sodininkystės ir daržininkystės bandymų stotyje, Jurbarko rajono Mičiurino, Kėdainių rajono Pagirio, Ukmergės rajono Taujienų, Vilniaus rajono Avižienių sodininkystės ūkiuose.

Specialiai dirvožemiai tiriami lietuviškuose plotuose.

O štai nauji bandymai atlikti Kapsuko rajono Kapsuko kolūkyje, siekiant ištirti, kaip galima panaudoti trąšai kalkių purvą.

M. Tamašauskas
Vilnis, 1983 sausio 20

Kryptis—gamybos mechanizavimas

Vilniaus "Elfos" elektrotechnikos gamykla—viena iš 220 pokario metais Lietuvoje pastatytų naujų įmonių. Ji dabar bene stambiausia mažo galingumo elektros variklių tiekėja Tarybų Sąjungoje. Kas trečias tarybinis šaldytuvas ir buitinis skalbimo mašina turi "širdį" su šios įmonės firminiu ženklu. Čia sukurti ir serijomis gaminami tokie agregatai pelnė aukštą pripažinimą tarptautinėse mugėse. Specialistai puikiai vertina ir miniatiūrinį vibrovarklį, kuris ypač tinka mažiems buitiniams prietaisams.

Pripažįstant vilniečių laimėjimus, jiems kartu su sąjunginio Mažųjų elektros mašinų mokslinio tyrimo instituto filialo, įsikūrusio Lietuvos sostinėje, mokslininkais patikėta koordinuoti variklių "klausimus" Savitarpio Ekonominės Pagalbos Tarybos šalyje.

Kaip teigia "Elfos" gamyklos ir to paties pavadinimo elektros variklių gamybinio susivienijimo generalinis direktorius Vilius Blinkevičius, elfiečiams rūpesčių nestinga. Jų ypač pagausėjo dabar, ruošiantis pradėti masiškai gaminti naują produkciją—aukščiausios klasės buitinių magnetofonų "Elfa-001 stereo".

Visos tarnybos tam ruošėsi daugelį metų. Greta variklių buvo gaminami paeilui net kelių modelių magnetofonai. Visi konstruktoriai kruopščiai susipažino su žymiausių užsienio firmų patirtimi. Tik po to pradėtas kurti labai patogus, turintis nepriklaistingas akustines savybes aparatas. Suburta 40 specialistų grupė jiems konstruoti. Atskira tarnyba kuria ir taiko praktikoje robotus—magnetofono mazgų su-

rinkėjus, detalių štampuotojus, dažytojus, automatinių gamybos linijų operatorius. Visa tai jau rikiuojama ir bandoma cechuose. Juose dažnai gali sutikti ne tik Lietuvos, bet ir Leningrado, Charkovo, Tbilisio ir kitų Tarybų Sąjungos miestų mokslininkus, kurių rekomendacijos čia randa platų pritaikymą.

Daugiau pusės gamybos procesu "Elfoje" patikėta tik mašinoms ir automatams. Modernūs įrenginiai veikia beveik visose medžiagų bei gatavos produkcijos sandėliuose. Juose žmogaus rankas pakeitė keltuvai bei transporteriai, kurių linijų ilgis siekia keliolika kilometrų. Čia nebėra krovėjų. 80 jų įsigijo staklininkų, automatikų, technologinių linijų operatorių specialybes. Darbininkai dabar gauna maždaug ketvirtadaliu atlyginimą didesnį, negu tada, kai dirbo sunkų fizinį darbą. Ir toks persikvalifikavimas niekam nekainavo nė kapeikos. Išlaidomis pasirūpino įmonės administracija, mokymosi laikotarpiu kiekvienam dargi mokėdama atlyginimą, kurį jis gaudavo dirbdamas. Darbininkų mokymui įrengtos specialios klasės—laboratorijos, kuriose bandomi ir ateities įrenginiai bei novatorių sukurtos techninės naujovės. Jų paskirtis—didinti darbo našumą.

Elektros variklių bei magnetofonų gamintojai per artimiausius penkerius metus užsibrėžė praktiškai likviduoti rankų darbą surinkimo bei apdailos operacijose. Dėl to tik laimės darbininkai. Darbas jiems taps dar našesniu, mažiau varginančiu, geriau apmokamu.

V. Bačiūs

UNIKALAUŠ HIBRIDO MIŠLĖ

Nė viename pasaulio žinyne šis gyvūnas dar neprašytas, jam nė vardas dar nesugalvotas. Tai Lietuvoje atsiradęs stumbrų ir karvės hibridas.

Ukmergės rajono Leonpolio tarybinio ūkio zootechnikai labai nustebė, kad užpernai pavasarį viena karvė atsivedė neįprastai didelę telyčaitę. Ji stebino ne tik ūgiu, bet ir gaurais, guvumu. Auga telyčaitė ne savaitėmis, o dienomis, jos svoris kasdien padidėdavo po du kilogramus—dvigubai daugiau, negu paprastų veršelių. Dabar telyčia sveria jau per pusę tonos. Feros darbuotojai išidėmėjo ir dar vieną jos ypatingą—reišrankumą pašarams.

Šį pavasarį kaimyniniame kolūkyje atsirado ir toks pat neįprastas buliukas. Būdamas dviejų mėnesių, jis jau svėrė pusantro šimto kilogramų.

Šiuos hibridus įsigijo Kauno zoologijos sodas, kurio užtvary gyventojai vaizdžiai iliustruoja mūsų planetos gyvūnijos evoliuciją. Derama vietą čia užima ir stumbrai.

Į Lietuvos girias šie galiūnai, užaugantys iki pusantros tonos, sugrįžo po 300 metų, kai netoli Panevėžio buvo įsteigtas pirmasis Pabaltijyje stumbrynas.

Viduramžiais Lietuvoje stumbrų buvo gausu. Penioliktajame šimtmetyje stumbrai Lietuvos didžiosios kunigaikštystės kariuomenei buvo pagrindinis mėsos šaltinis.

Vėliau "karališkosios medžioklės" šiuos žvėris sparčiai naikino. Antai tik per vieną karaliaus Augusto trečiojo medžioklę, kuriai atminti jis 1752 metais Beloveže pastatė paminklą, buvo nukauta 42 stumbrai. Po pirmojo pasaulinio karo šiuos žvėris galima buvo matyti jau tik zoologijos soduose.

Po antrojo pasaulinio karo Tarybų Lietuvoje susirūpinta faunos atkūrimu. Keletas stumbrų, kaip ir kitų išnaikintų gyvūnijos rūšių atstovų, buvo įsigyta Rusijos Federacijos ir Baltarusijos rezervatuose. Išleisti į laisvę prieš dvidešimt metų, stumbrai iš pradžių apsigyveno miškuose prie Kauno, o vėliau ir kitose giriose. Tačiau sulaukėti jiems buvo ne taip paprasta. Įprastę, kad maitintis juos eguliais kviesdavo rago balsu, stumbrai, išgirdę automašinių signalus, dažnai išbėgdavo į plentus, autostradas, laukdami vaisių iš vairuotojų. Taip palei plentus jie pasklido veik po visą Lietuvą.

Stumbrai nepasizymi visumu. Bet jie zoologams pateikė siurprizą: atsirado pirmieji hibridai, kuriuos atsivedė Lietuvos žaliųjų veislės karvės. Būtent šios veislės karvės savo spalva labiausiai panašios į stumbres.

—Šio naminio ir laukinio gyvūno mišiniu,—sako Kauno zoologijos sodo mokslinio sektoriaus vadovas Vaclovas Gedminas,—labai susidomėjo selekcininkai. Iš kilo klausimų, kurių atsakymams prireiks nemaža laiko. Manoma, kad hibridai yra perspektyvūs mėšinei gyvulininkystei. Tačiau yra ir kol kas nepaaiškinamų dalykų: antai visos pastangos sukergti stumbrą su kitų veislių karvėmis, be Lietuvos žaliųjų, nuėjo veltui. Kol kas nežinia, ar hibridai duos palikuonių, ar juos išstiks mulų likimas. B. Juozaitis

Los Angeles, Cal.

Mūsų ligoniai

Jurgis ir Anna Bernotai praeitais metais nutarė eiti į senelių namus. Pardavė namą manydami, kad negalės ilgai vieni gyventi. Abu serga ir reikalingi pagalbos. Gavo vieta už \$1,500.00 mėnesiui. Už abudu, rodos, jau netaip brangu, palyginus su kitom vietom. Iš pirmos dienos pradėjo skūstis, kad maistas nepatinka ir pradėjo ieškotis kitos vietos. Man teko būti pas juos, kai atnešė valgi. Rodos, neblogas, bet ne taip pagamintas, kaip mes pasigaminame namie. Kiekvienas daro pagal savo skonį. Toliau—jiems reikalinga geresnė priežiūra. Jie negali patys nė nusiprausti. Nutarė eiti į slaugymo namus. Sako, suradau vietą, gerai valgyti duoda, bet \$2,800.00 į mėnesį. Sako, ką darysi, na ir išėjo. Nė man nesakė, nė Marcinkienei, su kuria pasikalbėdavo kiekvieną dieną telefonu. Per mėnesį negalėjom jų surasti. Vieną vakarą suskambėjo telefonas. Sako, grįžom į seną vietą. Kol aš gyva būsiu, neisiu daugiau į slaugymo namus. Ten daug blogiau, kaip čionai. Bloga padėtis, bet nėra išeities. Dejuoja, kad niekas neaplanke. Žino, kad jau nėra kam lankyti, visi iškeliavo į kapus ir negrįš. Aš aplankiau juos, aplanko Bronius Gelgudas ir Marcinkienė. Buvo atvažiavę V. M. Railai, bet nesurado. Labai gaila žmonių, bet ir mes nežinia kaip ilgai galėsime jiems pagelbėti.

Pranė Sakalienė

DARŽOVĖMS IR GĖLĖMS

Baltosios Vokės durpių perdirbimo įmonė gamina durpių mikrodarginėlius. Įsigijus tokį durpių celofaninį maišą, užtenka tik prapjauti jo viršų ir galima sodinti gėles bei daržoves. Kitas šios įmonės gaminytis "AMB"—į celofaninį maišą sufasuotos, nurūgštintos, irgi jau augalams paruoštos durpės; kartu yra ir plastmasiniai indėliai augalams augini.

Šie durpių mišiniai, jų gamybos technologija sukurta Durpių pramonės valdybos projektavimo-konstravimo biure. Šio biuro darbuotojų pagrindinis uždavinys—toliau atlikti projektus plečiant plataus vartojimo prekių gamybą.

—Eksperimentinėje bazėje patys pasigaminome fasavimo automatų, kurie fasuoja durpes į polietilenuis 3 kg maišelius,—pasakoja biuro viršininko pavaduotojas Algis Einoris.—Išbandėme fasuoti durpių granuliuotą gruntą kambarinėms gėlėms. Pasigaminome presuotą durpių gruntą "Tulpė". Šitai fasuotos durpės iki šiol šalyje mažai kur gaminamos.

Konstravimo-projektavimo biure atliekami projektavimo darbai mechanizuojant ir automatizuojant gamybos procesus durpių pramonės įmonėms. Pagal čia sukurta technologiją Jonavos, Kupiškio, Ežerėlio durpių įmonėse ruošiamos durpės šiltnamių kombinatams.

Aurelija Jaruševičiūtė

Kauno K. Giedrio kailių gamybinis susivienijimas dažnai tampa socialistinio lenktyniavimo nugalėtoju. Kailių gamintojai nuolat įvykdo ir viršija gamybines užduotis. Antai antrajame ketvirtyje papildomai realizavo produkcijos už 96 tūkst. rublių, pagamino virš plano prekinės produkcijos už 80 t. rublių.

Lietuvos Žemdirbystės mokslinio tyrimo instituto selekcininkai kuria naujas, derlingesnes, atsparesnes išgulimus, turinčias daugiau maistingų medžiagų augalų veisles. Tyrimams jau atiduota motiejukų nauja veislė "Vėlenis" ir pašarinių runkelių "Dotnuvos vienasėkliai". Dotnuviečiai taip pat išvedė naujas pupų, vikių, dobilų, pašarinių runkelių bei kitų kultūrų veisles.

Nuotraukoje: Naujas pašarines žoles apžiūri instituto laboratorijos vedėjas, biologijos mokslų kandidatas A. Sliesaravičius (centre), Kapsuko rajono Žemaitės kolūkio agronomė E. Grincevičienė, Lietuvos žemės ūkio akademijos mokomojo bandymų ūkio agronomė G. Anienienė, Gyvulininkystės instituto Baisogalos eksperimentinio ūkio agronomas A. Butėnas, Skundo rajono Luknės kolūkio agronomas A. Uznys ir Varėnos rajono "Šviesos" kolūkio agronomas S. Miškinis. A. Dilio nuotrauka

PAPILDĖ MEDIKŲ GRETAS

Alytaus Centrinės ligoninės kolektivas iškilmingai priėmė į savo šeimą neseniai atvykusius dirbti jaunuosius specialistus.

Medikų gretas papildė šiemet Kauno, Šiaulių ir Panevėžio mokyklas baigusios 48 medicinos seserys ir 20 gydytojų—Kauno, Vilniaus ir Trakų aukštųjų mokyklų absolventai. Jiems buvo įteiktos gėlės ir dovanėlės.

Vinis, 1983 sausio 20

PLAUKIOJANTIS DOKAS

Klaipėdos "Baltijos" laivų statytojai anksčiau numatyto laiko perdavė naują plaukiojantį doką Irtyšiaus upių laivininkystei.

Nauja plaukiojanti laivų remonto gamykla—automatinė. Ji turi nuosavą elektros stotį, aprūpinta galingais portaliniais kranais, kompresoriais, laivų korpusų mechaninio valymo automatais ir kitais įrengimais.

FIZINE KULTURA IR SPORTAS LIETUVOJE

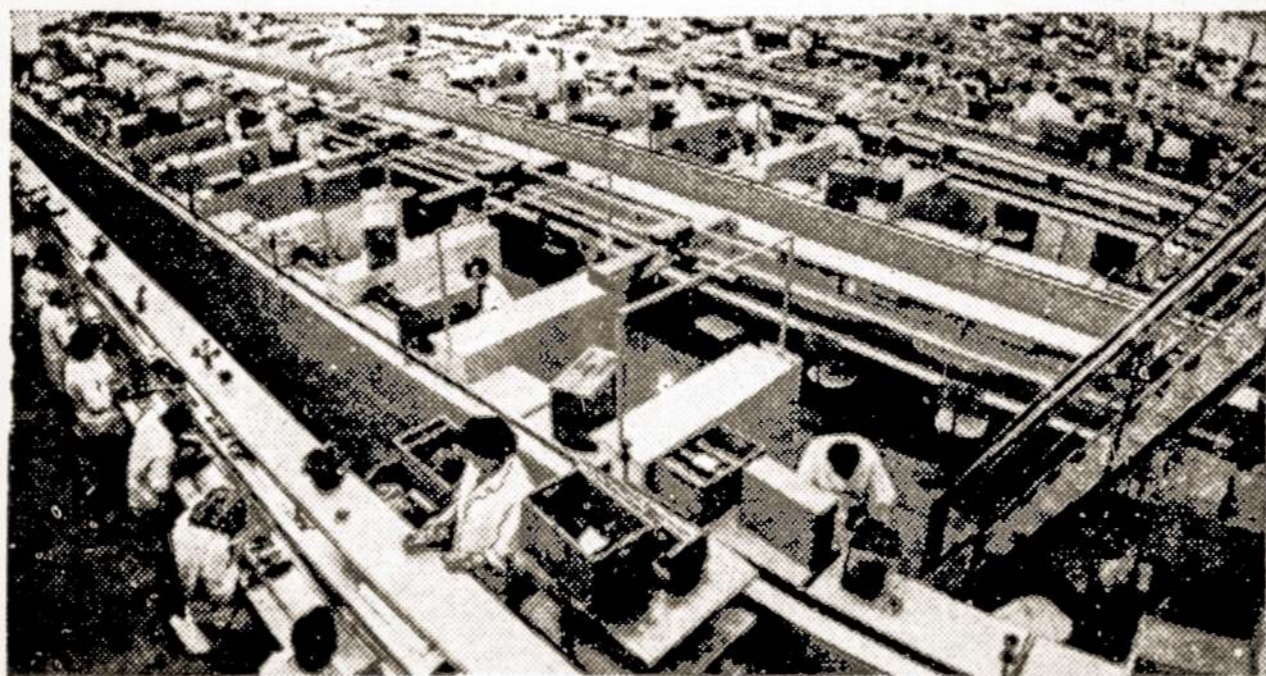
Neseniai Lietuva sveikino tris savo ažuolus, tris Kauno krepšininčius—pasaulio čempionus—Sergejų Jovaišą, Valdą Chomičių, Arvydą Saboną. Jie žaidė Tarybų Sąjungos krepšinio rinktinės sudėtyje pasaulio čempionate Kolumbijoje. Varžybas rodė Tarybų Sąjungos ir užsienio televizija, ne mes vieni Lietuvoje matėme, kaip džiaugiasi tolimosios Kolumbijos sporto mėgėjai puikiu Lietuvos krepšininčių žaidimu. Dabar Lietuvoje gyvena apie šimtą pasaulio ir Europos čempionų. Lietuvos sportininkai yra pasiekę 16 pasaulio ir 8 Europos rekordus... Ne retenybė tarptautinės sporto varžybos ir Lietuvoje.

Sporto lyderiai neatsiranda tuščioje vietoje. Lietuvoje sporto ir fizinės kultūros sąjūdis turi tvirtą pagrindą. Geras pavyzdys yra Šiaulių miestas, kuriame partinių, miesto valdžios organų ir dviračių gamyklos "Vairas" iniciatyva sudarytos palankiausios sąlygos dviračių sportui. Po visą miestą išsirangę asfaltuoti dviračių takai, atskirti nuo gatvių, pažymėti specialiais ženklais, gerai prižiūrimi ir visiškai saugūs. Ant dviračių Šiauliuose atsėdėjo jauni ir seni, darbininkai ir namų šeimininkės. Čia vyksta dviračių festivaliai ir mugės, varžybos meistrams ir naujokams, ir labai įspūdingos dalyviams bei žiūrovams—varžybos miesto gatvėmis naktį. Maskvos sporto komitetas pasiūlė ir kitų Tarybų Sąjungos miestų sporto organizacijoms pasekti šiauliečiais. Panašios varžybos, kai dalyvauja kiemai, šeimos—linksmos, įsimena ne tiek pasiekimais ir laimėtais prizais, kiek savo nuotaika, suteikia žvalumo darbo vietoje. Šiauliuose—ma-

sinės dviračių varžybos, Vilniuje—slidžių žygiai, plaukimo pratybos, bėgimo krosai sukveičia tūkstančius žmonių. Tokius fizinės kultūros renginius visiems organizuoja miestų sporto komitetai, o stambesnės gamyklos padeda įrengti, nuperka sporto inventorių, pavyzdžiui, vaikų sporto klubams prie gyvenamųjų namų ir mokyklų. Praktiškai nė kiekvieną išėiginę dieną Lietuvos miestuose be "tikrojo" sporto varžybų, vyksta masinio sporto šventės. Štai rugsėjo 12-ąją visoje Tarybų Sąjungoje 60-mečio garbei buvo surengta bėgimo diena. Įvairiose estafetėse, krosuose, kurie vyko daugelyje Lietuvos stadionų ir parkų, susitiko geras trečdalis Lietuvos gyventojų. O spalio 7-ąją—tarybinės Konstitucijos dieną—Lietuvoje finišavo masinė sveikatos ir žvalumo olimpiada, kuri vadinasi "Iš Nemuno krašto—į olimpines aukštumas". Kiekvienas šios olimpiados dalyvis ketina kasmet nubėgti iš viso 400 kilometrų. Vilniečiai šį rudenį, kaip ir kitų Lietuvos miestų gyventojai turėjo daug masinio sporto švenčių Vingio parke—bėgimo ir sportinio ėjimo varžybos, centriniame "Žalgirio" stadione, kitose sporto bazėse, kiekvieną sekmadienį, vyko estafetės varžybos, skirtos Tarybų Sąjungos 60-mečiui.

Aukšti sporto rezultatai įmanomi, kai sportinio sąjūdžio šaknis pasklidę plačiai. Daugiau kaip 3 tūkstančiai sporto ir fizinės kultūros kolektyvų dabar vienija per milijoną žmonių. Šie skaičiai atspindi objektyviai Tarybų Lietuvos tikrovę ir konstitucinę visų darbo žmonių teisę į poilsį.

Virgilijus Liauška

Didelę paklausą turi mažyliai televizoriai "Sileliai", kuriuos išleidžia Kauno radijo gamykla. Jie apdovanoti Leipcigo ir Zagrebo mugėse, pelnė Maskvos dienraščio "Izvestijos" diplomą. Spalvotų "Silelių" cechus gavo naujas patalpas. Tai leis ateinančiais metais pradėti gaminti naujų dviejų modelių spalvotus "Silelius".

Nuotraukoje: Naujame spalvotų televizorių surinkimo ceche.

K. Jurelės nuotrauka

PASVALIO RAJONE KIAULININKYSTĖ

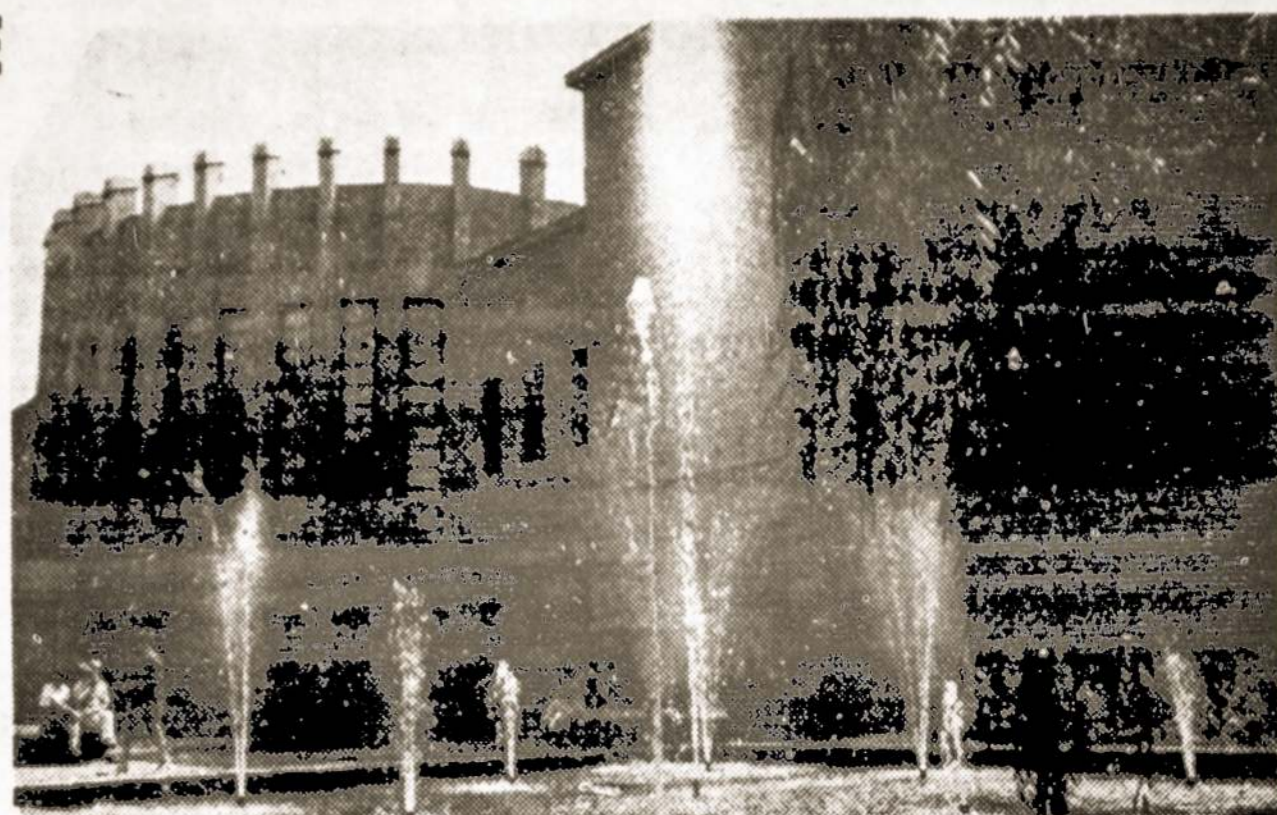
Pasvalio rajono "Pavasario" kolūkio Ustukių komplekse, kuris suformuotas, tvarus dabar laikoma per 5 tūkstančius kiaulių—dvigubai daugiau negu pirmaisiais šio penkmečio metais. Kolūkis specializuojasi kiaulienos gamyboje ir jau šiais metais turi galimybės 100 hektarų ariamos žemės pagaminti ne mažiau kaip po du centnerius kiaulienos.

Didelis dėmesys čia skiriamas veislinio darbo gerinimui ir ypač intensyviai prieauglio penėjimui.

Ūkyje kasmet savomis jėgomis rekonstruojama po kelis tvartus. Fermų atnaujinimui ir darbo procesų mechanizavimui išleidžiamos lėšos atsiperka maždaug per vienerius metus.

8

— Statyti stambias gyvulininkystės įmones,—sako žemės ūkio valdybos vyriausiasis zootechnikas Juozas Matulionis,—nelengva net ekonomiškai stipriems ūkiams. Todėl rajone buvo pastatytas tik Saločių tarpukinis 12 tūkstančių vietų metinio pajėgumo kiaulininkystės kompleksas, dar keletas naujų fermų. O dauguma ūkių stengiasi rekonstruoti senuosius pastatus. Pasirinkę tokį kelią, daug laimėjo "Kovos", Jurgėnų, "Vaškų", "Draugystės", kai kurių kitų ūkių žemdirbiai. Per penketą pastarųjų metų maždaug kas trečias rajono ūkis rekonstravo senuosius pastatus ir tuo pagrindu padidino kiaulių skaičių. Metinė kiaulienos gamyba per šį laikotarpį padidėjo daugiau kaip pusantro tūkstančio

Gausu fontanų Kaune. Jie trykšta Laisvės alėjoje ir senamiestyje, naujuose gyvenamuosiuose rajonuose, prie gamyklų ir parduotuvių. Savotiška dirbtinio pluošto gamyklos vizitinė kortelė yra fontanas Moteris ir Taika, esantis prie įmonės kultūros ir sporto rūmų. Neseniai fontanas įrengtas prie "Aguonos" prekybos centro.

Nuotraukoje: Fontanas prie M. K. Čiurlionio dailės muziejaus.

K. Jurelės nuotrauka

Pamario melioratorių darbai ir rūpesčiai

Labai pasikeitė per pastaruosius tris dešimtmečius Lietuvos pamario kraštas, iš vienos pusės skalaujamas Kuršių marių, iš kitos—ribojamas Nemuno deltos. Šilutės rajono melioratoriai nusausino visą Nemuno užliejamas pievas, kurių čia yra 22 tūkstančiai hektarų, pylimais jas atitvėrė nuo potvynių, įrengė vandens kėlimo stotis. Intensyviai žemdirbystei paruošta daugiau kaip aštuoni dešimtadaliai rajono žemių, sukurturinta 100 tūkstančių hektarų.

Siems darbams valstybė išleido 85 milijonus rublių. Sukurturinti laukai brandina gausenį visų kultūrų derlių, o Nemuno užliejamose pievose per metus nuimama po 3-4 daugiamečių žolių derlius, pagaminama apie 36 tūkstančius tonų granuliu—pusė Lietuvoje gaunamo kiekio.

Tačiau gyvenimas kelia naujus reikalavimus, ir mokslininkai, projektuotojai, melioratoriai, žemdirbiai ieško būdų, kaip padaryti, kad pamario krašto laukai ir pievos būtų dar derlingesni. Pastarųjų metų potvyniai išryškino vasaros polderių privalumus ir trūkumus. Užliedami didžiulius plotus, kiekvieną pavasarį potvyniai Nemuno deltoje palieka apie 100 tūkstančių tonų dumblo, kuris labai gerai patrašia žalienas. Tačiau vasaros, rudens arba žiemos potvyniai, o jų pastaraisiais metais gerokai pagausėjo, atneša didžiulių nuostolių: nualina žemes, suardo kelius, pralaidas, tiltus, elektros ir ryšių linijas, sudaro grėsmę pastatams.

Šiuo metu netoli Šilutės bandomas naujas hidrotechninis įrenginys, į kurį įeina dvipusio vandens režimo reguliavimo automatinė sistema. Melioracijos statybos valdy-

tonų, arba geru ketvirtadaliu.

Artimiausiais metais užsimota kiekviename rajono ūkyje turėti visiškai mechanizuotas 3-5 tūkstančių vietų kiaulininkystės įmones, sukurti tokias veislines įmones, kurios ne tik pačios apsirūpintų prieaugliu, bet ir parduotų pakankamai paršelių gyventojams. Perspektyviniuose pasvaliečių planuose įrašyta: per vienuoliktąjį penketmetį metinį kiaulių skaičių nuo 80 tūkstančių padidinti iki 110 tūkstančių. Kartu numatyta priemonės visiškai mechanizuoti šią gyvulininkystės šaką.

Dainius Ručinskas

bos viršininkas, Lietuvos nuspėjęs melioratorius P. Zubė tikisi, kad šis įrenginys padės išspręsti bemaž visas problemas, kurias padiktavo per daugelį metų išryškėję polderių eksploataavimo trūkumai.

Darbo raudonosios vėliavos ordino Šilutės melioracijos statybos valdybos kolektyvas—daugkartinis šalies ir respublikos socialistinio lenktyniavimo nugalėtojas, sąjunginių ir respublikinių meistriškumo konkursų prizinininkas, daugelio gražių iniciatyvų ir naujovių pradininkas. Čia mokėsi ir mokosi statyti polderius kiti Tarybų Lietuvos ir šalies žemių sausintojai.

Šilutiškiai melioratoriai padėjo kaimyniniams Zemaitijos rajonams nusausinti dešimtis tūkstančių hektarų šlapių žemių, elektrifikavo ir automatizavo siurbines vakarinėje Lietuvos dalyje, talkina įvairiems respublikos miestams ir rajonams, statant sudėtingus hidrotechninius įrenginius. Jie taip pat aktyviai dalyvauja pertvarkant RTFSR nejuodžemio zoną, sausina Smolensko srities žemes.

Alf. Pipiras

PADANGIŲ SKRYDŽIAI

Vos keliolika metų tegyvuoja Prienų Eksperimentinė sportinės aviacijos gamykla. Pirmuosius skraidančius bėmatorius aparatus joje sukonstravo lietuviškų sklandytuvų konstruktoriai, sklandymo veteranai Bronius Oškinis ir Balys Karvelis. Gerokai patobulinti sklandytuvai "Lietuva" ir "Nemunas" šios gamyklos kolektyvą išgarsino toli už Lietuvos ir Tarybų Sąjungos ribų. Prienuose pagaminti sklandytuvai buvo demonstruojami tarptautinėse pramonės parodose Danijoje, Prancūzijoje, Jugoslavijoje, Austrijoje ir kitose šalyse.

Neseniai išbandytas aukštos klasės sklandytuvo LAK-11 "Nida", pagamintas iš moderniausios medžiagos—anglies pluošto ir sintetinių dervų. "Nida" pirmą kartą pakėlė į orą ir išbandė aviacijos sporto meistrai, prityrę pilotai S. Naujalis ir V. Sliumba. Šio aukštos klasės sklandytuvo vedantysis konstruktorius-buvęs Kauno Antano Sniečkaus politechnikos instituto studentas, gabus inžinierius Jonas Bankauskas.

"Nida", kaip ir daugelis kitų Prienuose pagamintų aparatų, netrukus pasklis po visą Tarybų Sąjungą.

A. Akelaikis

Vilnis, 1983 sausio 20

SENUTĖ

Viešnia nežinojo, kokias mintis sukėlė jos pasakojimas mano galvoje. Tačiau ir aš pats jų tuomet nebūčiau galėjęs tiksliau išsakyti. Pradžioje norėjau juokauti, nes atrodė, kad ji pati to siekia. Prisimenu, pritardamas jai, sakiau:

— Iš tikrųjų, žmogus turi teisę gintis ir pistoletu, bet tuomet būtina mokėti šaudyti, žinoti ginklą...

— Aš, tamsta, mokiausi. Aš moku šaudyti,—išgirdau atsakymą ir dar kartą, tik jau atidžiau, sužiūru į viešnią. Toli, kažkur prieš pusšimtį metų reikėtų ieškoti jo pirmųjų jaunystės išpūdžių—pirmo šokio, pirmo palydėjimo, viso to, kas paaugle padaro merginą, atveda į jaunimą. Dabar šalia manęs autobuse sėdėjo puošni ir iškalbi senutė. Veidas smulkiai suraukšlintas, storokai papudruotas, o tolokai virš kaktos prasiždėję plaukai buvo žili, kad taip gal ir nenudažyti.

— Kur beečiau, pistoleto neužmirštu pasiimti. Nedidelis jis. Ir nešiojuosi rankinuke,—patikliai pasakojo viešnia.

— Ir jūs sugebėtumėte išsauti?—jau rimtai ir susidomėjęs klausiau ją.

— Taigi, sakiau, kad mokiausi. Specialiai mokiausi,—dar rimčiau patikino ji. Paskui pasisuko šonu, kad patogiau matytų savo pašnekovą, nes, matyt, kad mano žodžiuose ji išgirdo nemažą dozę naivumo ir todėl labiau parūpo išžiūrėti, koks esu.

Taip, ji gerokai vyresnė už mano motiną,—paliudijau dar kartą jos senatvę, bet tik sau ir tik mintimis. Ir rankos jos nepailsi, vis virpa ir virpa, bet irgi smulkiai, lyg nuo kelių, kur buvo padėtos, skaičiuotų jos veido raukšles.

Netrukus įsitikinau, kad iškalbi senutė atkartoja ne girdėtas istorijas apie gangsterius, o kalba teisybę ir tik ją. Klausiau jos atidžiai, vis geriau suprasdamas,

kad tą mažytį pistoletą įsidėti į rankinuką ją privertė gyvenimas. Taip, Amerikos gyvenimas...

— Bet kol atidarysite rankinuką, kol išsiimsite ginklą... Daug laiko. Tie, kas plėšikauja, veikia greičiau,—pasakiau išsinekęs viešniai. To gal nereikėjo daryti, nes ir bedantis šuo neretai žmogui paguoda. Toks palyginimas tik vėliau atėjo į galvą, tačiau matydamas senatvės smulkiai virpinamas jos rankas, jau tada neabejojau, kad tas pistoletas silpnose senutės rankose—tik geležies gabaliukas, tik papildoma našta. Tačiau,—prašau!—nešioja ji, drąsiai, guodžiasi jo jėga. Bet ką bedaryti, jeigu aplink gyvenimas taip smarkiai persodrintas plėšikavimais? Ir gali būti, kad pirmą kartą jos rankos sudrebėjo, kai ji baukščiai prisilietė prie ginklo plieno.

Galvoju dabar, kažin, kas atsitiktų mūsų namuose, jeigu vieną kartą parsineščiau pistoletą ir pasiūlyčiau: še, mama, šis daiktelis bus tavo geriausias užtėrėjas. Manau, kad tik nuo tokios išdaigos jos rankos pradėtų virpėti, kaip kad viešnios iš Amerikos.

Nuo Vilniaus iki Trakų netoli—tik dvidešimt septyni kilometrai ir mūsų kelionė neužtruko. Viešnia nevaikštinėjo pilies laiptais, nepakilo į jos menes—ji pastovinėjo kiemelyje, prisimerkusi žiūrėjo į aukštus kuorus, paskui pailsėti sustojo ant tiltelio, permesto per kanalą. Labai norėjosi padėti jai pavaikštinėti, kad galėtų daugiau pamatyti ne tik Trakuose, bet ir kitur, o galiausiai jau jai išvyktant, pasiteirauti, kokius išsiveža išpūdžius. Tačiau daugiau paklausti su šia senute—viešnia nepasisekė, kaip ir, deja, išlydėti. Todėl negaliu tiksliau pasakyti, ką ji pamatė, kaip ką priėmė, tačiau tiksliai žinau, kad rankinuką su pistoletais tikrai nepamatė, ir gal tai buvo vienas iš gražiausių Lietuvos išpūdžių, parsivežtų Amerikon...

Pranas Karlonas

Alytaus mineralinės vatos gamykloje pradėjo veikti nauja didelė darbininkų valgykla.

Nuotraukoje: Naujojoje valgykloje pietų metu.

A. Sabaliausko nuotrauka

Parama Lietuvos pramonei plėtoti

Lietuva šiandien ne tik agrarinis, bet ir industrinis kraštas. Kurti ir plėtoti pramonę padėjo jai kitos tarybinės respublikos, gausūs jų gamtiniai ir materialiniai ištekliai. Lietuva, kaip žinia, neturi svarbiausių iškasenų: metalą, anglį, naftą ir daugelį kitų žaliavų ji įsiveža iš kitų Tarybų šalies respublikų.

Antrasis pasaulinis karas labai sugriovė Lietuvos pramonę. Jos pajėgumas pokario metais tesiekė tik 40 procentų iškariotą lygį. Naujo socialistinio gyvenimo įtvirtinimas reikalavo sparčiai industrializuoti respubliką. Jau 1948 metais pramonė pasiekė iškariotą gamybos lygį, o vėliau kūrėsi ištisos naujos pramonės šakos.

Tarybų valdžios metais Lietuvoje pastatyta 230 naujų stambių pramonės įmonių, taip pat daug naujų cechų veikiančiuose fabrikuose ir gamyklose. Pramonėje dirbančių žmonių skaičius išaugo apie 9 kartus. Tai užtikrino labai spartų pramonės produkcijos augimą. Palyginti su 1940 metais produkcijos gamyba padidėjo 61 kartą.

Stambiais pramonės centrais tapo ne tik Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai ir Panevėžys, bet ir buvę anksčiau nedideli miestai—Alytus, Kapsukas, Kėdainiai, Utena, Telšiai, Mažeikiai, Ukmergė, Jonava. Dabar vien Alytaus pramonės įmonė pagamina produkcijos daugiau, negu jos buvo išleista 1940 metais visoje Lietuvoje. Tolygus pramonės išdėstymas turi svarbią ekonominę ir kultūrinę reikšmę.

Labiausiai buvo vystomos pramonės šakos, lemiančios liaudies ūkio techninę pažangą. Atsižvelgiant į menkus gamtinius išteklius, Lietuvoje sparčiai plėtojosi tokios pramonės šakos, kurioms nereikia daug įvežamos žaliavos, o būtini

kvalifikuoti specialistai. Todėl susikūrė radijo elektronikos, prietaisų gamybos, elektrotechnikos, tikslųjų staklių gamybos ir kitos pramonės šakos. Baltijos jūra, Klaipėdos uostas sudarė sąlygas sukurti laivų statybos bei jų remonto pramonę. Lietuvoje neseniai atsirado nauja pramonės šaka—naftos perdirbimas. Mažeikių naftos perdirbimo gamykla gamina benzina, dizelinį kurą, Mazutą ir kitą produkciją.

Nepalyginami su praeitimi šiuolaikiniai energetikos pajėgumai. 1981 metais Lietuvoje buvo pagaminta beveik 12 milijardų kilovatvalandžių elektros energijos, o tai apie 150 kartų daugiau negu 1940 metais.

Labai ryškus draugystės ir tarybinių respublikų savitarpio pagalbos pavyzdys yra Elektrėnų šiluminės elektrinės statyba. Šio energetikos giganto projektą sukūrė Maskvos, Kijevo, Rygos specialistai. Įrengimus tiekė apie 300 Tarybų šalies įmonių. Elektrinę statė 23 tautybių atstovai. Draugystės statyba pavadinta ir Mažeikių naftos perdirbimo gamykla. Ją padėjo statyti 600 visų tarybinių respublikų įmonių. Žaliava gamyklai tiekia „Draugystės“ naftotiekiu. Bendromis visų tarybinių respublikų pastangomis Lietuvoje sukurta chemijos pramonė. Įvairių tarybinių tautų atstovai padeda statyti Ignalinos atominę elektrinę, daugybė įvairių Tarybų šalies įmonių siunčia jai įrengimus. Nėra Lietuvoje nė vieno pramonės giganto, kurių statyti ir sėkmingai įsisavinti nebūtų padėję daugelio tarybinių tautų atstovai. Lietuva savo ruožtu prisideda statant pramonės gigantus kitose tarybinėse respublikose, padeda tiesti Baikalo-Amūro magistralę, įsisavinti Tiūmenės naftos telkinius Sibire. V. Siudikas

KOLŪKIEČIŲ GEROVEI

Pereitų metų rudenį Kunigiškių kolūkyje duris atvėrė gerai įrengtas vaikų darželis-lopšelis, o šių metų pavasarį centrinėje gyvenvietėje pradėjo veikti erdvi valgykla, kurioje darbynečiu maitinasi mechanizatoriai, laukų darbininkai. Derliaus nuėmimo metu karšti pietūs žemdirbiams buvo pristatomi tiesiog į laukus.

Kolūkio centrinėje gyvenvietėje veikia felčerių-akušerių punktas, dantų gydymo kabinetas, ryšių skyrius, kultūros namai, kuriuose neretai koncertus rengia Lietuvos TSR Valstybinės Filharmonijos meno meistrai. Šioje besiplečian-

čioje, kaskart gražėjančioje gyvenvietėje nuosavuose namuose gyvena kelios dešimtys kolūkiečių šeimų. Mechanizatoriams, fermų darbuotojams, statybininkams, žemės ūkio specialistams keliolika namų su visais patogumais pastatyta už kolūkio lėšas.

Kultūros namai, vidurinės arba aštuonmetės mokyklos, felčerių-akušerių punktai, vaikų darželiai-lopšeliai, valgyklos dabar veikia daugumoje rajono kolūkių ir tarybinių ūkių. Rūpinamasi, kad iki 1985 metų pabaigos visuose ūkiuose būtų pastatyti svarbiausi kultūriniai-buitiniai pastatai.

Nauja baldų parduotuvė pastatyta Garliavoje. Bendras jos patalpų plotas—1700 kvadratinį metrų. Parduotuvėje yra dvi prekybos salės, kuriose įrengti „kambariai“ baldams ir kilimams demonstruoti. Naujoji parduotuvė—didžiausia Kauno rajone. Prieš keletą metų Garliavoje duris atvėrė erdvi universalinė parduotuvė.

NUOTRAUKOJE: Naujoje parduotuvėje.

K. Jurelės nuotrauka

DVIGUBAI DAUGIAU

Daugiau kaip penkiolikos pavadinimų pašarus gyvuliams ir paukščiams gamina Joniškio grūdų produktų kombinatas. Dvigubai padidinti išleidžiamos produkcijos apimtis padėjo šiemet užbaigta cechų rekonstrukcija. Šiaulių 6-osios statybos valdybos darbininkai, 1983 sausio 29

kai čia pastatė naujus pirminio mišinių bei miltų žaliavų perdirbimo cechu mechanizuotus gatavos produkcijos sandėlius.

Vienoje iš seniausių respublikoje kombinuojamųjų pašarų gamyklų dabar žymiai pagerėjo darbo sąlygos.

Atviras laiškas "Vilnies" redakcijai

Gerb. draugai:

Amerikos pažangieji lietuviai labai gerai atsimeina antikomunistinės isterijos siautėjimą makartizmo metais. Valdžios sėkliai tada terorizavo daugelį "Vilnies" skaitytojų, jų vaikams grėsė darbų netekimas, kiek nors pažangesnių minčių žmogus buvo laikomas komunistu. O būti tada apšauktu komunistu, buvo nejuokai, niekas negarantavo, kad fašistuojančių chuliganų nebūsi sumuštas, kad nebūsi valdžios agentų kamantinėtas. Nežinau kaip buvo pas jus Čikagoje, bet mūsų mieste net keli mano pažįstami, išsigandę, "palindo po šluota". Žinoma, praėjus tai isterijai iš po jos išlindo. Tačiau vienas geras mano pažįstamas, senesniais patyriau, tebebio ir dabar.

Ši savo pažįstama pažinojau nuo Didžiosios depresijos metų. Į pažintį mudu suėjome gal dėl to, kad abu buvome viengungiai, "Vilnies" skaitytojai, pažangių minčių žmonės. Dažnai šnekėdavomės politiniais klausimais, mūsų mintys sutikdavo ir niekad dėl politikos, bei visuomeniniame judėjime taktikos nesiginėdavome. Vienais metais, kai prez. Roosevelto metais pagerėjo laikai, buvome abu išsiuomavę nedidelį butelį ir drauge gyvenome apie pusantrų metų. Netgi ir makartizmo metais, kai jis liovėsi prenumeravęs "Vilni", mūsų bičiulystė nenutrūko. Bet kadangi jis gyveno kitame miesto krašte, žinoma, susitikinėjimai su juo darėsi retesni, bet susitikę visuomet buvome draugai. Kai makartizmo isterijai praėjus, jis pradėjo sirguliuoti skilvio opa, netgi kelis kartus lankiau jį ligoninėje. Kaip viengungį, lankydavo jį ir kiti jo pažįstami.

Prieš kiek laiko žmogus susirgo rimtai. Vienas jo pažįstamų man pranešė, kad jis noris pasišnekti su manimi vienu. Tuoj kaip mat ir nuskubėjau pas jį į ligoninę. Atradau, žmogus sėdi ant lovos krašto, ligos iškamuotas, vos atpažinau. Išblyškęs, suliesėjęs, tik likę iš jo kaulai ir oda.

— Kaip gerai, kad atėjai, — pamatęs mane nudžiugo.

— Na, o kaip tau, ką pasakysi? — ėmiau jo klausinėti.

— Matai, man ateina galas, — jo akyse sublizgėjo ašaros.

Po geros valandėlės, kai atsigavo nuo susijaudinimo, jis vėl pradėjo:

— Turiu banke pinigų. Nenoriu, kad valdžiai jie atitektų. Manau, reiktų padaryti testamentą. Gal pagalbetumei man, — ėmė manęs prašyti.

— Mielu noru, drauge, — aš jam pasakiau ir jis lyg pralinksėjo, — pagalvok kiek kam nori palikti, rytoj ateisiu su advokatu ir padarysime.

— Giminių čia neturiu, neturiu kam palikti. Nusisprendžiau palikti "Vilniai" bet susimildamas, paprašyk advokato, kad testamentą padarytų taip, kai numirsiu, kad valdžia nežinotų, jog palikau "Vilniai".

— Ne, drauge, advokatas taip testamentą negalės padaryti. Mirus žmogui, jo paliktas testamentas turi pereiti per vadinamą probate teismą, — aš jam pradėjau aiškinti kaip esti su paliktais testamentais, kokia esti procedūra, — valdžia — turi žinoti, turi kontroliuoti, kad koks šuleris testamente įrašytų palikime nelegaliai nepasisavintų.

— Tai iš mano planų niekas neišeis, — žmogus nuliūdo, — nenoriu, kad valdžia žinotų.

— Kol gyvas esi nežinos, tik kai numirsi sužinos, — bandžiau aiškinti.

— Vistiek bijau, — jis nuleido akis.

Aš apstulbau. Ir kai atsikvošėjau sau vienas pagalvojau: tai makartizmo auka. Taip buvo išgašdintas, kad netgi eidamas į karštą dar tebebio!

Pasišnekėjom pusvalandį, prisiminėm praeitus laikus, depresiją, streikus, demonstracijas, pas jus Čikagoje pažangiečių parengimus, koncertus... Atsisveikinant jis man dar pasakė:

— Nesupyk, drauge. Aš dar pagalvosiu. Progai pasitaikius ateik dar.

Tačiau pas jį dar nueiti nebepasėjau. Nepraėjo nė savaitė po šio pas jį apsilankymo, jo pažįstami man pranešė, kad jis mirė. Nežinau kieno pastangomis jį laidojo graborius. Laidotuvės buvo prastos. Graborius laidojo už pinigų tiek, kiek tokiuose atvejuose gauna iš valdžios.

Gaila buvo žmogaus, gero draugo. Buvo nelaimingas ligonis, apsirgindas makartizmo isterijos.

Skaitytojas

Detroit, Mich.

Mirė vilnietis

Važinėdama laikraščiu vėjus reikalais sužinojau, kad mirė senas "Vilnies" skaitytojas ir rėmėjas Albert Mitchell, sulaukęs 84 metų amžiaus. Jo tikra pavardė buvo Albertas Birštonas, bet kadangi buvo muzikantas, panaudojo pavardę Mitchell. Jis gyveno Sherwood Str. prie Seven Mile Road, Detroit. Mirė 1982 liepos 11 d. ir buvo palaidotas liepos 14 d. Forestlawn kapinėse Detroit. Kadangi jis gyveno su kitataučiais, net ir jo giminės nežinojo apie jo mirtį. Viena iš giminių yra Mary Birštoniūtė Urbon, gyv. Union City, Michigan. Yra ir kitų giminių. Albertas daug metų buvo Detroito Lietuvių klubo narys, bet pasitraukė, tik vis skaitė laikraštį "Vilni".

Vėl "Grandma"

Laikraščiu vėjus yra geras dalykas, nes susijiešai ilgai nematytų žmonių ir sužinai daug naujienų. Spalio 30 d. netoli Pittsburgho,

10

St. Petersburg, Fla.

Žiemai artėjus mūsų renginiai gausėja, vis daugiau matosi naujų veidų. Klubo atidarymo metu buvo daug svečių. Lapkričio 20 d. mūsų Klubas atšventė 10 metų. Tos dienos tvarkos vedėja buvo Adelė Pakalniškieinė. Ji pasakė apie Klubo organizavimo pradžią. Mums reikėjo to Klubu, nes pas mus ateina daug angliškai kalbančių. Ji kalbėjo angliškai. Jonas Milleris kalbėjo lietuviškai. Juodu yra vieni iš sumanytojų St. Petersburgėje įsteigti savo Klubą.

Meninę programą išpildė Dainos Mylėtojų choras, vadovaujant H. Janulytei. Solo dainavo mūsų mylimi ir nenuilstantys Stasys ir Valerija Kuzmickai. Visi jų dainavimą labai mėgsta. A. Aleknieinė pristatė svečius: Ed. Yuknis iš West Chester, Ill., Stefanijos Yuknieinės sūnus. R. Zaluba kas žiemą atvažiuoja iš Mass. Stasys ir Julie Kripaitis, So. Pasadena, Fla., Ona Trečiokas iš Largo, Fla. Eugenius ir Ona Sakalauskai, St. Catherins, Kanada, Jonas ir Kunigunda Dirvaičiai su dukrele Danute iš Pasadena, Fla., Elenora ir Jonas Arlauskai iš Kanados, Bronė Baltrušienė (nenugirdau iš kur).

Iš atostogų sugrįžo Juozas Viniškaitis. Jis buvo išvažiavęs pas dukrą į New Yorką visą vasarą. Romas Zaluba jau yra 92 metų, bet fiziškai gerai jaučiasi. Labai mėgsta šokti, įsirašė į tris klubus, kur galima gerai pašokti. Good luck, Romai, nepasiduok senatvei bile gali — šokt.

Ligoniai

Rimtai susirgo Wlado Dubendrio šeimininkė Elzbieta Kairaitienė. Turėjo didelę operaciją. Duktė išsi-vežė į New Jersey.

Nellie Petronienė jau 2 metai serga. Jai įdėta širdžiai stiprinti mašinėlė ir be deguonies negali būti. Gydosi namie. Ją prižiūri jos draugė. Jam — Ignas Puišis serga senėjimo arba suvaikėjimo liga. Duktė atvažiuoja iš Arizonos tėvo prižiūrėti. Vorutė Lurienė, Mary Walaitienė, Petronelė Lukienė jaučiasi geriau, pradėjo lankytis į renginius. Linksma jas matyti nors pusiau pasveikusias. Linkiu visiems ligoniams kuo greičiau p-

niame susirinkime sausio mėn. Po susirinkimo buvo vaišės kurias pri-rėngė Antonette Garelis, o virtuvėje jai pagelbėjo jos sesutė Estelle Smith ir Millie Vasaris. Prie stipriosios patarnavo John Smith ir Tony Vasaris. Vaišės buvo visiems nariams veltui.

Klubo metinis susirinkimas įvyks sekmadienį, sausio 23 d. Bus metiniai raportai ir daug naujienų Klubu reikaluose. Visi nariai yra prašomi dalyvaut.

Visiems ačiū

Visi kurie atsinajinotė laikraštį "Vilni" ir aukojote "Vilnies" fondan per mane, tariau visiems ačiū. Visiems noriu priminti, kad laikraštis "Vilnis" yra nepaprastas! Vilnis yra ne tik laikraštis, bet ir žurnalas, turi žurnalo atspalvį. Vilnies skaitytojai turėtų apie tai kitiems pasakyti ir prikalbinti savo draugus bei pažįstamus užsiprenumeruoti "Vilni" ir persitikrinti, kokis jis yra nepaprastas. Atsakingas "Vilnies" redaktorius, S. J. Jokubka sunkiai dirba prirengdamas "Vilni" su tiek daug ir įdomių puslapių.

Stefanija

LAIŠKAI IR PARAMA

Brooklyn, N. Y.

Gerb. vilniečiai, siunčiame čekį \$100.00 vertės. Iš šios sumos \$10 bus už prenumeratą ir \$90 auka proga vėjus, kad dar ilgai "Vilnis" gyvuotų. Valteris jau nebe-mato skaityti, eina jau 95-tus metus, bet aš dar kol kas pajėgiu. Randame daug svarbių straipsnių. Bravo Jums! Sirdingai linkėjimai visam "Vilnies" personalui.

Bronė ir Valteris Kersuliai

Brooklyn, N. Y.

Gerb. "Vilnies" administracija, prisiunčiu čekį už \$25.00. Tai bus už atnaujinimą prenumeratos 1983-tiems metams. Likusi laiškas "Vilnies" fondui. Naujųjų metų sveikinimai visiems "Vilnies" darbuotojams.

Kostancija Rušinskas

Chicago, Ill.

Dear Julia, mother — Uršulė Juodaitienė — wants to pay subscription for Vilnis. The rest (\$48.00) is a donation to Vilnis.

Ruth Cogler

Grand Rapids, Mich.

Enclosed is Money Order for \$75: — \$10 for renewal for Don Gilbert; \$15 for renewal of subscription to Lithuania for Jonas Razgaitis and donation of \$50.

Don Gilbert

Brooklyn, N. Y.

Įdedu \$40 perlaidą. Iš šios sumos už prenumeratą mano ir B. Malin. Likusi yra auka po \$10 nuo B. Malin ir manęs. Linkėjimai visiems "Vilnies" darbuotojams.

N. Ventienė

sveikt.

Buvo ir daugiau Klubu naujybių. Prez. Valys ir Vera Bunkai buvo pagerbti jų 50 metų vedybų sukakčia. Šią vasarą juodu Lietuvoje priėmė civilinę metrikaciją, tvirtiau surišo vedybų mazgą su lietuviška juosta. Klube vėl tą pakartojo. Gavo daug gerų linkėjimų. Valys yra Klubu prezidentas.

Jis tas pareigas jau eina 10 metų. Manom, kad jie ir liks amžinai vienas kitą draugystėje. Viskas, ką mes galim palinkėti Valiui ir Verai: sveikatos, sėkmės jų vedybiniame gyvenime. Suradau eilėrašį, manau kad tai tiktų Bunkams.

Mudu abu, mudu du
Tai yra, aš ir tu
Gi mintimis ir jausmais
Lėksim toli laukais
ir vis tik mudu du
Mudu du, vis abu
Prie žaliųjų laukų
Nusileisim abu
Ir tenai tarp gėlių
Tarsim žodį "myliu"
ir vis tik mudu du
Mudu du, vis abu.

Sio eilėrašcio autoriaus aš nežinau. Prašau visų lankytis į Klubą. Pietūs dabar bus kas šeštadienį 12 val.

Tūkstančiai silpnos sveikatos senų žmonių gaudavo injekcijas nuo influenzos. Šiomet nebegaus, nes valdžia tam nebenturi pinigų. Pranešė sveikatos departamentas. Tallahassee Health ir Rehabilitative Service, buvo paskelbta St. Petersburg Times.

Laukiame Jūsų šeštadienį.

J. Andriūšienė

Vilnis, 1983 sausio 20

"Vilnies" \$20,000 fondas

"Vilnies" fondan nuo 1982 gruodžio 17 iki gruodžio 30 įplaukė šios aukos:

\$100.00

W. DUBENDRIS — St. Petersburg, Fla.

\$90.00

WALTER ir BRONĖ KERSULIAI—Brooklyn, N. Y.

\$53.00

E. BOGDEN — Chicago, Ill., President, Cicero Club.

\$52.50

Likutis MILDOS ir WALTERIO ŽUKŲ šermeninių pietų — Seminole, Fla. per Paul Alekną.

\$50.00

ST. KUZMICKAS — St. Petersburg, Fl.

H. ŽUKAS—Binghamton, N. Y.

DON ir STELLA GILBERT — Grand Rapids, Mich.

\$48.00

URSULĖ JUODAITIENĖ — Chicago, Ill.

\$35.00

L. NOVAK — St. Petersburg, Fla.

\$25.00

A. SKAISTYS—Detroit, Mich.

\$20.00

F. BUNKUS— St. Petersburg, Fla.

\$15.00

K. RUSINSKAS — Brooklyn, N. Y.

\$10.00

WALTER DOREN—San Diego, Cal.

N. VENTA—Brooklyn, N. Y.

W. MALIN—Brooklyn, N. Y.

J. GREBLICK—St. Petersburg, Fla.

L. TVASKA — St. Petersburg, Fla.

MATILDA KAMAŠAUSKAS — Grand Rapids, Mich.

J. GARD—New Porto Richey, Fla.

\$5.00

F. BUDRIONIS—Seminole, Fla.

ST. SLONKSNIS—Delta, Colo.

MARY PETRAUSKAS — Bolingbrook, Ill.

W. ALAVECKIS—Lutz, Fla.

J. M. LUKAS—St. Petersburg, Fla.

\$4.00

FRANK MACK—Gulfport, Fla.

\$2.00

W. WILKOSKY — Pinellas Park, Fla.

Viso \$ 689.50

Anksčiau buvo 4,527.00

Viso \$5,216.50

Labai ačiū visiems, kurie prisidėjo prie mūsų fondo sukėlimo Adm.

Kultūrietes turėjo susirinkimą ir koncertą

Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos narių susirinkimas įvyko 1982 m. gruodžio 21 d. Kadangi šis susirinkimas buvo paskutinis 1982 metais, tai jis buvo daug kuo skirtingesnis už kitus. Draugės sunėšė įvairaus maisto ir skanumynų pasivašininimui. Džiugu pasakyti, kad mūsų draugija turtinga dainininkėmis. Visa Lakštūčių grupė yra mūsų draugijos narės. Tad jos pasižadėjo po susirinkimo palinksinti narės savo žaviomis dainomis. Priedui, mūsų naujosios pirmininkės A. Vaitkienės sesers sūnus muzikas Jonas Povilionis pažadėjo dalyvauti ir atsisveikinti su kultūrietėmis. Diena pasitaikė nepaprastai puiki.

Pirmausia buvo susirinkimas, kurį atidarė draugijos pirm. Antanina Vaitkienė. Ji pranešė, kad yra mirusi draugijos narė Rozalija Markūnienė ir paprašė narių atsistoti ir minute tylos pagerbti jos atminimą.

Sekretorė J. Marazienė perskaitė praeito susirinkimo protokolą, kuris buvo priimtas. Valdyba raportavo, kas buvo atlikta per pereinamą mėnesį. Visų metų veiklos raportas paliktas kitam susirinkimui.

"Vilnies" vartininkė J. Marazienė raportavo iš vajeaus eigos. Ji dirbanti, kiek sąlygos leidžia. Pati net 9 skaitytojus pastoviai apmokanti į T. Lietuvą. Jau turinti nemažai naujų skaitytojų. Jos raportas priimtas.

Ligonijų lankytojai pranešė, kad drg. Lucille Matuz buvo išvykusi į ligoninę, bet jau grįžusi, nes gydytojai nustatė, kad sveikoji koja nebus operuojama. Atžymėta šių narių gimtadieniai: A. Rutkauskienės, E. Drobienės, M. De Vos, H. Bordner, E. Bogden, M. Vasiliauskienės, E. Dofus, A. Jonikienės, P. Malinauskienės, Vollie Jankel. Joms palinkėta ilgo ir sveiko amžiaus.

Apkalbėta suruošimas kokio renginio, bet tas reikalas paliktas sekančiam susirinkimui išspręsti.

Susirinkimas uždarė pirm. A. Vilnis, 1983 sausio 20

Vaitkienė 1 valandą po pietų. Po to pradėta draugiškas pasivašininimas. Maisto buvo įvairaus, netrūko ir stipresnios, kurios parūpino drg. E. Balčiūnienė. Ji taipgi atnešė skanią "bapką" ir tortą. Be Balčiūnienės daugiausia prie vaišių prisidėjo drg. A. Vaitkienė, A. Paulikienė, E. Bogden, E. Sankus, Is. Peters ir eilė kitų narių.

Baigus pasivašininimą pradėta koncertinė programos dalis. Dainuoja visa grupė lakštūčių: Vanda Gaidam, Estelle Bogden, Anna Krisiken ir Jonas Feiza, vadovystėje Valerijos Urbikienės. Dainavo grupė, duetai ir solo. Jų dainos buvo pasitiktos gausa aploclismenčių. Taipgi dainavo ir pats pianinu palydėjo Lietuvos muzikas chorų vadovas Jonas Povilionis. Jis tarė kelis žodžius, padėkojo giminaičiams Vaitkams už iškvietimą, taipgi Čikagos pažangiems lietuviams už šiltą priėmimą ir parodymą tikros širdies. Po kalbos buvo gražios ir širdį glostančios dainos. Svečias nesigailėjo dainu, o dalyviai vis daugiau ir daugiau jų prašė gausiai plodami.

Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugija reiškia didelę ir nuoširdžią padėką Lakštutėms ir jų vadovei, taipgi sveičiui už dainų programas. Pirmas jo pasirodymas buvo lapkričio 14 d., antras lapkričio 16 d. ir šis pastarasis gruodžio 21 d. Svečias grįžo į T. Lietuvą gruodžio 23 d. Linkėtina jam sėkmės ir sveikatos jo dideliame menodarbe. Mes jo gražių dainų nepamiršime iki mūsų širdys plaks.

Sekr. J. M-nė

—Praeitų metų pabaigoje JAV pramonė buvo apkrauta 64 procentais jos pajėgumo. Tokio pramonėje atoslūgio nebuvo per 34 metus.

— Prudential-Bache Securities firmos ekonomistas Edward Yardeni sako, ryšium su įvedimu naujos technikos į pramonę krašto ūkis 1983 metais gal truputį atsigaus, bet nedarbas vargiai kiek sumažės.

Is V. Andriulio vardo mokyklos

Gerb. "Vilnies" laikraščio redakcijos darbuotojai, Mes Stakliškių Vinco Andriulio vidurinės mokyklos mokiniai, labai domimės jūsų leidžiamu laikraščiu "Vilnimi". Dėkojame Jums už jo laidas.

Mes tvarkome buvusio "Vilnies" redaktoriaus Vinco Andriulio memorialinę ekspoziciją, papildome ją Jūsų laikraščiais.

Visų Stakliškių Vinco Andriulio vidurinės mokyklos mokinių vardu sveikiname Jus su Naujaisiais Metais ir linkime kūrybinės sėkmės.

Su pagarba:

Kraštotoyros būrelio nariai ir vadovė

Ursulė Juodaitienė parėmė "Vilni"

Per daugelį metų buvusi "Vilnies" bendrovės direktorių tarybos narė ir Amerikos Lietuvių Moterų Kultūros draugijos pirmininkė drg. Ursulė Juodaitienė pastaruoju laiku dėl nemažo metų skaičiaus ir pašlijusios sveikatos mažai begali dirbti organizacijose. Rūpestingos

Linksmų žiemos švenčių, laimingų Naujųjų Metų!

Sveikinu visus gimines, draugus ir pažįstamus Amerikoje ir Lietuvoje. Lai sveikata ir laimė lydi Jus 1983 metais.

WALTER DOREN
San Diego, Cal.

NAUJŪJŪ METŪ PROGA

Sveikinu visus gimines, draugus ir pažįstamus Amerikoje ir Lietuvoje. Visiems linkime geros sveikatos. Lai būna taika visame pasaulyje!

EVA VENOSKI
Zeigler, Ill.

ŽIEMOS ŠVENČIŪ PROGA

Sveikiname visus savo gimines, draugus ir pažįstamus čia Amerikoje ir Lietuvoje. Būkite sveiki!

LINKIME LAIMINGŪ NAUJŪJŪ METŪ.

FRANK ir JESSIE VESELEY
DENISE ir MITCH KOZEL

Linksmų žiemos švenčių ir laimingų Naujųjų Metų!

Sveikinu visus gimines, draugus ir pažįstamus, "Vilnies" kolektyvą, skaitytojus, rėmėjus. Linkiu visiems laimingų ir taikingų 1983 NAUJŪJŪ METŪ.

KONSTANCIJA MUGIANIENĖ
Oakland, California

SU NAUJAIŠIAIS METAIS

Nuoširdžiai sveikiname visus gimines ir draugus Amerikoje bei Tarybų Lietuvoje. Visiems linkime geros sveikatos, sėkmės ir šviesesnių 1983 metų.

WOLTERIS ir KLIOPASA KELLEY
St. Petersburg, Fla.

Du metai be Jono Mažeikos

Jau du metai praslinko nuo pažangaus judėjimo puoselėtojo Jono Mažeikos mirties. Jo atsiskyrimas iš gyvųjų tarpo yra didelis nuostolis ne tik pažangiems lietuviams, bet ir visame Čikagos pažangiam tarptautiniame veikime nes jis buvo vienas iš tų, kuris dirbo su vietos pažangios minties amerikiečiais ir buvo stambus tos veiklos rėmėjas. Jausdamas, kad artinasi jo saulėleidis, jis patvarkė, kad jo santaupos liktų to judėjimo reikalingoms.

Kadangi velionis per eilę metų dirbo "Vilnies" redakcijoje, tad jo mirtis yra didelis nuostolis laikraščiui. 1981 metų sausio 18 d., kai sustojo plakusi Jono jautrioji širdis, pasiliks liūdesio diena. Jo kolegos, pagerbdami jo kilnų atminimą, sudeda pažadus dirbti kiek jėgos leidžia, kad ilgiau išleisus laikraštį ir nors dalį darbo atlikus, kurio velionis jau nebegali atlikti.

Jis negyveno tik sau, o gyveno kovodamas, kad ateinančios kartos būtų sotesnės ir atsikratytų skriaudų ir išnaudotojų, kad kiekvienas žmogus būtų skaitomas žmogumi ir būtų aprūpintas, apranga, maistu ir mokslu. Jis sakėdavo, kad tik nusikračius kapitalistų jungo žmonija susilauks šviesesnio, sotesnio gyvenimo, kokį šiandien turi mūsų broliai ir sesės senojoje tėvynėje T. Lietuvoje. Jis kiekvieną samoningą žmogų kvietė stoti į organizuotą kovą, kad būtų panaikinti kruvini karai, kurie neša naudą saujelei pelnagrobių.

Minėdami šią liūdną sukaktį, sudėkime pažadus, kad dirbsime, kiek mums jėgos leis, kad būtų išvengta branduolinio karo, kuris reikštų žmonijai pražūtį. Vysnūtė

S. Gudeliauskienės linkėjimai

Per daugelį metų dirbusi "Vilnies" vajuose ir šiaip organizacijose callinsvillietė drg. Sofija Gudeliauskienė rašo, kad jos sveikata menkėjanti ir metų našta trukdo organizaciniame darbe. Kol kas po namus dar sutvarko šeimos reikalus. Ji apgailestauja, kad negali patenkinti savo giminių, gyvenančių T. Lietuvoje, kurie prašo ją dar kartą apsilankyti ir pasigrožėti žmonių gyvenimu.

Sofija prašo pasveikinti visus "Vilnyje" dirbančius draugus ir drauges, taipgi jos draugus Čikagoje ir kitose kolonijose.

Smagu buvo nors per laiškutį pasikalbėti su miela visuomenės darbuotoja. Julija M.

Kaip eina "Vilnies" vajas

[SUVESTINĖ NUO 1982 GRUODŽIO 17 IKI GRUODŽIO 30]

Si suvestinė rodo, kad vadininkai dirba. Ypač smarkiai padirbėjo Julia Marazas, Julia Andriulienė, St. Masytė. Pagal šią suvestinę, Andriulienė pralenkė Masytę. Kiti vadininkai irgi pasistūmėjo. Mažesnėse kolonijose, atrodo, darbas baigiasi.

Vadininkai išstrikia taip:

JULIA MARAZAS—Chicago, Ill.	2540
JULIA ANDRULIS—St. Petersburg, Fl.	2420
ST. MASYTĖ—Detroit, Mich.	2420
F. VAITKUS—Chicago, Ill.	1180
VIOLET TRASK—San Francisco-Oakland, Cal.	540
ALVINA STRICH—Kenosha, Wis.	360
JULIA URMON—Chicago, Ill.	320
ADELE SUSNIS—Chesterland, Ohio	300
MAGDALEN NOVITSKI—N. Miami Beach, Fla.	160
ELIZABETH REISHIS—Dorchester, Mass.	160
B. F. KUBILIUS—Hot Springs, Ark.	120
MARY STRAUSS—Bridgeport, Ct.	120
OFFICE	1120

Prieš keturius metus Mirė Juozas Stalioraitis

Kuomet žmogus rūpinasi ne tik savo šeimos likimu, bet dirba pagerinimui darbo žmonių gyvenimo, nusipelno plačios visuomenės pagarbos. Taip yra su velioniu Juozu Stalioraičiu. Jis visą savo brandų gyvenimą skyrė pažangos labui. Jis buvo vienas iš laikraščio "Vilnis" steigėjų ir pasiliko prie laikraščio iki jo jautrioji širdis sustojo plakusi 1979 metais sausio 28 dieną.

Minint 4-ąsias mirties metines, negalima praleisti nepažymėjus, kad jo pasišalinimas iš gyvųjų tarpo yra didelis nuostolis ne tik jo mylimai žmonai Petrei, sūnui Juozui ir jo šeimai, bet ir visam pažangiam judėjimui, ypatingai laikraščiui "Vilnis".

Jo garbingas gyvenimas ir dideli darbai pažangios spaudos platinime pasiliks jo bendražygių aukštai vertinami, o jo kilnus atminimas bus gyvas jų mintyse ir širdyse.

Išreikdami aukštą pagarbą velionui Juozui, sudėkime pažadus, kad dar daugiau ir rūpestingiau dirbsime, kad jo taip puoselėtas laikraštis "Vilnis" dar ilgai gyvuotų ir neštų teisingas žinias savo skaitytojams ir kviestų į kovą darbo žmones prieš imperialistų ruošiamą branduolinį karą. Dėsimė visas jėgas, kad pasaulyje būtų išlaikyta pastovi taika ir draugiškas gyvenimas tarpe tautų ir žmonių.

Užušilių Julija

Daratėlė Murelienė nepamiršta "Vilnies"

Ne tik čikagiečiai, bet visi Amerikos pažangūs lietuviai gerai pažįsta muzikę chorų vadovę Daratėlę Murelienę, iš jos gražių darbų. Ji savo laiku gražiai ir sėkmingai dirbo meno baruose. Pastaruoju laiku ją vargina nesveikata. Rimtai sirguliuoja jos mylimas vyras Valteris Murelis. Jis pastaruoju laiku net triskart buvo ligoninėje. Dabar jo sveikatos stovis rimtas ir prisibijo, ar vėl neteks gulti į ligoninę. Ligonį slaugant ir jos sveikata baigia palūžti...

Nežiūrint tų visų nesėkmių, miela Daratėlė prisuntė čekį sumoje \$20 ir pažymėjo, kad pasimokanti už "Vilnies" prenumeratą, o likusius \$10 skirianti laikraščio paramai.

Linkėtina abiem Mureliams geros sveikatos ir ryžto laike nelemtu pergyvenimui.

Norint pasiųsti laiškutį draugams Mureliams, rašykite: 365 Newtown Rd., Fox Run Apt. A. 17, Warminster, Pa. 18974. Vilnietė

"VILNIES" VAJUS EINA PRIE UŽBAIGOS

Kaip kiekvienais metais, taip ir šiais, laikraščio naujų skaitytojų užrašymo ir senų panaujinimo vajas numatoma baigti vasario 1 dieną. Tad mieli "Vilnies" vadininkai, padirbėkime, kad galėjus garbingai baigti šį didelį ir atsakingą darbą.

Administracija priskaitys prie vajuos tuos skaitytojus, kurie bus išsiųsti prieš vasario 5 dieną.

Pasitikime, kad gerieji vadininkai paskubės padirbėti ir laiku baigs našta. Vadininkė

Susnekus su drg. A. Dočkienė

Kultūriečių susirinkime drg. A. Dočkienė įteikė man naują "Vilnies" skaitytoją ir padejavo apie savo nelaimę. Ji sakė, kad bevaikščiodama po kambarį pajutusi kokią tai keistą silpnumą ir staiga kritusi. Kada pakilusi, pamatė, kad didesnio kūno dalis nuo sutrenkimo pamėlynavusi. Dar ir laike pokalbio rankose buvo mėlynos žymės.

Gaila, kad tokia nelaimė ištiko darbščiąją draugę. Bet laimė, kad kaulai nelūžo.

Nuoširdus jai dėkui už talką vajuos darbe ir linkiu ateityje būti sveikai. Vilnietė

Automobilis giminėms

American Travel Service Bureau praneša, kad yra galimybė nupirkti automobilis giminei Lietuvoje. Dėl informacijų kreipkitės į American Travel Service Bureau, 9727 S. Western Ave., Chicago, Ill. 60643.

Telefonas (312) 238-9787. Vadinasi, iš čia nupirkti automobilį giminei Lietuvoje galima.

MIRĖ

Albert Laurence-Liaučianskas

Gyveno San Jose, Cal., gimęs Amerikoje ir baigęs chemijos inžinieriaus mokslą. Mirė gruodžio 20 d., sulaukęs 68 metų, užkamuotas sunkios vėžio ligos. Sveikas būdamas, buvo uolus golfinkas.

Dideliame nuliūdime paliko žmoną Frances, sūnų Bert, anūką Todd, anukę Pamela, uošvę Antaniną Stoškienę, svainę (švogerką) Eleanorą Claras bei jos šeimą ir daug giminių, draugų ir pažįstamų.

Liūdinti žmona

FRANCES LAURENCE

SAN JOSE, CAL.

Mirus

Albert E. Laurence

Reiškiam gilią užuojautą jo žmonai Frances, giminėms California ir kitur, bei artimiesiems ir draugams.

LLD-198 KP.

Oakland, Cal.

VALDYBA ir NARIAI

MIRUS

Stella Dunnigan

JOHNSON CITY, ILL.

Reiškiu gilią užuojautą jos likusiems sūnams, seseriai Millie Kancere Burbank, Illinois ir jos šeimai ir kitiems artimiesiems ir giminėms. Žinokit, kad ir aš liūdžiu su jumis.

ANTOINETTE GERDUS

Washington, Illinois

MIRUS

Rosalijai Morkūnienei

Reiškiame nuoširdžią užuojautą velionės dukrai Jene Snyders, sūnui Joss ir jo žmonai Paulinai, anūkiui ir proanūkiams bei visai giminei, taipgi idėjos draugėms-ams. Žinokite, kad ir mes kartu liūdime netekusios mielos ir ilgu metų narės.

AMERIKOS LIETUVIŲ MOTERŲ KULTŪROS DRAUGIJA ir NARĖS